Otiot de Rabbi Akiba

ספר

אותיות דרבי עקיבא

שם הספר היקר הלז לבדו מספיק. מאין צורך עוד לפאר הספר והמחבר. כי מחברו הוא התנא האלהי רבי עקיבא הדורש וקושר כתרי אותיות שבתורה. ושם שמו על הספר היקר הזה. הנה כאיש גבורתו. אשר רוח ה׳ דיבר בו. וימלא אותו רוח אלהים. קדוש יאמר לו:

ווארשא

שנת תרל״א לפ״ק

ОСІОТЪ ДРЕБУ АКУБА

ВАРШАВА.

Въ типографіи Юлія Лебенсона
на дзикой улицѣ N. 38.

1871.

Дозволено Цензурою.
Варшава 21 Сентября (3 Октября) 1871

אותיות דרבי עקיבא

אמר רבי עקיבא אלו כ"ב אותיות שבהן נתנה תורה כולה לשבטי ישראל והן חקוקין בעט שלהבת על כתר נורא ואיום של הקב"ה ובשעה שבקש הקב"ה לבראות העולם מיד ירדו כולן ועמדו לפני הקב"ה זה אומר לפניו בי תברא את העולם . וזה אומר לפניו בי תברא את העולם. בתחלה נכנסה ת"ו לפני הקב"ה ואמרה לפניו רבש"ע רצונך שתברא בי את עולמך שבי אתה נותן תורה לישראל על ידי משה שכך כתיב תורה צוה לנו משה וגו' . השיב הקב"ה ואמר לה לאו . אמרה לו למה. אמר לה מפני שאני עתיד לעשות בך רושם על מצחות האנשים נחים והנאנקים ת"ו כדי לאבדם מן העולם לעתיד שנאמר (יחזקאל ט) ויאמר ה' אלי עבור בתוך לים והתוית תו על מצחות האנשים הנאנחים נקים על כל התועבות הנעשות בתוכה מהו והתוית מלמד שבשעה שגזר הקב"ה גזר דין על ירושלים להחריבה קרא למלאך המות וא"ל למלאך לך בתחילה על ירושלם ובחר בתוכה צדיקים ור[illegible]עים ועל כל צדיק וצדיק שבתוכה כתוב ת"ו של דיו על מצחו ת"ו חיה כדי להחיות אותן, וכל רשע ורשע שבתוכה תוב ת"ו של דם על מצחו ת"ו תמות . ומה נשתנה ת"ו מן האותיות כלן ללמדך שהתורה מצלת האדם מכל מיני פורעניות. באותה שעה עמדה מדת הדין לפני הקב"ה ואמרה לפניו רבש"ע אף הצדיקים שבתוכה

כתוב על מצחן תי"ו של דם תי"ו תמות כדי לאבדן בכלל הרשעים. השיב הקב"ה ואמר לה למה. אמרה לפניו מפני שלא הוכיחו את בניך בדברי תוכחות ולא אמרו להן אל תחטאו ואל תעשו דברים מכוערים דברים שאינם הגונים דברים שאינם ראויין לעשות. השיב הקב"ה וא"ל גלוי וידוע לפני שאם היו מוכיחין אותן לא היו שומעין להן. השיבה מדת הדין ואמרה לפניו רבש"ע אע"פ שלא היו מקבלין מהם היה להם להוכיחם. מיד שתק הקב"ה וחשב את כל הצדיקים שהיו באותו הדור בירושלם כרשעים. באותה שעה נשתלחו על ירושלם ששה מלאכי חבלה וחבל אותן האנשי' שבתוכה שנאמר (יחזקאל ט) והנה ששה אנשים באים מדרך שער העליון מפנה צפונה ואיש כלי מלחמתו בידו ואיש אחד בתוכם לבוש הבדים וקסת הסופר במתניו ויבא ויעמוד אצל מזבח הנחשת ומה נשתנה צפון יותר מכל הרוחות מלמד שכל הרוחות הרעות הבאות לעולם אינן באות אלא מן הצפון שנאמר (ירמיה א) ויאמר אלי מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ. ואלו הן ששה אנשים שנשתלחו על ירושלם. אף וחמה וקצף ומשחית ומשמיד (נ"א משבר) ומכלה וכל אחד ואחד חרב פיפיות בידו שנאמר ואיש כלי מפצו בידו. וכיון ששמעה תי"ו הדבר הזה מפי הקב"ה מיד יצאה מלפניו בפחי נפש. אח"כ נכנסה שי"ן ועמדה לפני הקב"ה ואמרה לפניו רבש"ע רצונך שתברא בי את עולמך שבי נקרא שמך המפורש שנא' זה שמי

לעולם . ועוד שאני תחלת השם הנקרא שדי השיב
הקב"ה ואמר לה לאו אמרה לו למה א"ל מפני ששוא
ושקר שניהם נקראו בך ושקר אין לו רגלים אף את
אין לך רגלים אות שאין לו רגלים איך אברא בו את
העולם מיד יצאה מלפניו בפחי נפש . ואח"כ נכנסה
רי"ש ואמרה לפניו רבש"ע רצונך שתברא בי את העול'
שבי נאמר (תהלים ק"ט) ראש דברך אמת . ועוד
שאני בתחלת שמך הנקרא רחום גם רופא השיב
הקב"ה ואמר לה לאו א"ל למה א"ל מפני שבך עתיד
ישראל להשתעבד לע"ז שנא' (פר' שלח לך) נתנה
ראש ונשובה מצרימה ומנין שנקרא ע"ז ראש שנא'
דניאל ב) צלמא רישיה די דהב . ועוד ר' רע ותחלת
רשע מיד יצאה מלפני הקב"ה בפחי נפש . אח"כ
נכנסה קו"ף ועמדה לפני הקב"ה ואמרה רבש"ע רצונך
שתברא בי את עולמך שבי קוראין לפניך לעתיד לבא
קדושה משולשת שנא' (ישעיה ו) וקרא זה אל זה
ואמר ק' ק' ק' ה' צבאות וגו' השיב הקב"ה ואמר לה
לאו א"ל למה א"ל מפני שבך עתידין קללות לבא
לעולם בבני המבול שנא' (איוב כד) קל הוא על פני
מים תקלל חלקתם בארץ וגו' מיד יצתה מלפניו בפחי
נפש . אח"כ נכנסה צדי"ק ועמדה לפני הקב"ה ואמרה
רבש"ע רצונך שתברא בי את עולמך שבי נאמר לעתיד
כל יום צדקתך שנא' (תהלים קי"ט) צדקתך כהררי
וגו' . צדיק אתה ה' וישר וגו' . (תהלים יא) כי
צדיק ה' צדקות אהב וגו' השיב הקב"ה ואמר לאו

א"ל למה א"ל מפני שבך עתידין לבא צרות רבות לישראל שנא' (תהלים ע"א) אשר הראיתני צרות רבות וגו' ואמר (ירמיה ל) הוי כי גדול היום ההוא וגו' מאין כמוהו ועת צרה היא ליעקב וגו' ואומר וייראו ממערב את שם ה' וממזרח שמש את כבודו כי יבא כנהר צר (ישעיה נט) וכיון ששמעה צדי"ק הדבר הזה מיד יצאה בפחי נפש. אח"כ נכנסה פ"ה ועמדה לפני הקב"ה ואמרה רבש"ע רצונך שתברא בי את עולמך שבי קורין לפניך פקודי ה' ישרים משמחי לב (תהלים יט) שהן משמחין לבו של אדם. ועוד שאני תחלת שמך הנקרא פודה. השיב הקב"ה וא"ל לאו א"ל למה א"ל מפני שבך עתידין ישראל לפרע עצמן לעבודה זרה שנא' (פר' כי תשא) וירא משה את העם כי פרוע הוא כי פרעה אהרן לשמצה בקמיהם ואין שמצה אלא ע"ז כמו שמץ פסול בדברי חז"ל. מיד יצאה מלפניו בפחי נפש. אח"כ נכנסה עי"ן ועמדה לפני הקב"ה ואמרה רבש"ע רצונך שתבר' בי את עולמך שבי כתוב (זכריה ד) עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ ועתה עיניך בכל העולם שנא' (זכריה ד) כי מי בז ליום קטנות וגו'. השיב הקב"ה וא"ל לאו א"ל למה א"ל מפני שבך עתידין מנאפין לשמור את הנשף לעבור עבירה בה בסתר שנ' (איוב כד) ועין נואף שמרה נשף וגו'. ואני עתיד לעשות בך דין שנא' (איוב יא) ועיני רשעים תכלינה וגו'. מיד יצאה מלפני הקב"ה בפחי נפש. אח"כ נכנסה סמ"ך לפני הקב"ה ואמרה

רבש"ע רצונך שתברא בי את עולמך שבי נקראת סומך נופלים שנ׳ (תהלים קמה) סומך ה׳ לכל הנופלים וגו׳ השיב הקב"ה וא"ל לאו א"ל למה א"ל מפני שבך עתידין אויבים לשום את עירי לעיים שנ׳ (תהלים עט) שמו את ירושלם לעיים מיד יצאה מלפניו בפחי נפש. אח"כ נכנסה נו"ן ועמדה לפני הקב"ה ואמרה רבש"ע רצונך שתברא בי את עולמך שבי אתה נותן נשמה לבריאות לעתיד ונקראתי נר שנא׳ (משלי כז) נר אלהים נשמת אדם. השיב הקב"ה וא"ל לאו אמרה ליה למה א"ל מפני שבך אני עתיד לכבות נרותיהן של רשעים לעתיד לבא שנא׳ (איוב כא) נר רשעים ידעך. ולא עוד אלא שבך מתעברות נשמות לגיהנם שנ׳ (ישעיה ל) כי ערוך מאתמול תפתה וגו׳ מיד יצאה מלפניו בפחי נפש. אח"כ נכנסה מ"ם ועמדה לפני הקב"ה ואמרה רבש"ע רצונך שתברא בי את עולמך שבי עתידין באי העולם לומר מלכותך וממשלתך בכל. שנ׳ (תהלים קמה) מלכותך מלכות כל עולמים. ותחלת שמך מלך בי נקרא מלך. השיב הקב"ה וא"ל לאו. א"ל למה א"ל מפני שבך עתיד לבא יום מהומה שנ׳ (ישעיה כב) כי יום מהומה ומבוסה ומבוכה לה׳ וגו׳. מיד יצאה מלפניו בפחי נפש. אח"כ נכנסה למ"ד לפני הקב"ה וא"ל רבש"ע רצונך שתברא בי את עולמך שבי אתה עתיד לתת לישראל את לוחות הברית וללמדן עשרת הדברות שנא׳ (פ׳ כי תשא) והלחות מעשה אלהים וגו׳. השיב הקב"ה וא"ל לאו א"ל למה

א"ל מפני שבך עתידין להשתבר תחת ההר ולפרוח הדברים מהם שנא' (פ' עקב) ואתפוש בשני לוחות וגו'. מיד יצאה מלפניו בפחי נפש. אח"כ נכנסה כ"ף ובאותה שעה רעש גדול היה לפני הקב"ה כשירדה כ"ף מעל כתר נורא של הקב"ה נכנסה ועמד' לפני כסא הכבוד ונתרעש הכסא וגלגלי מרכבה אחזו רעדה אמר להם הקב"ה כסא הכבוד וגלגלי המרכבה מפני מה אתון מרעישין. השיבו ואמרו מפני כ"ף שירדה מעל ראשינו ונכנסה ועמדה לפניך שכל כבודנו ויקרנו לא נקרא אלא בו שנא' (ירמיה יז) כסא כבוד מרום וגו'. ואומר כבוד מלכותך יאמרו ואומר (תהלים קמה) יהי כבוד ה' לעולם וגו' ואומר (ישעיה ס) וכבוד ה' עליך זרח. מיד קרא לו הקב"ה לכ"ף וא"ל מה אתה מבקש אמר לפניו רבש"ע מבקש אני שתברא בי עולמך שבי נקרא כסאך וכתרך וכבודך בי. כסאך מנין שנ' (תהלים צג) נכון כסאך מאז. כתרך מנין שנ' (משלי כא) בי מלכים ימלוכו וגו' כבודך מנין שנ' (ישעיה ו) מלא כל הארץ כבודו. השיב הקב"ה וא"ל לאו א"ל למה א"ל מפני שבך עתיד אני להכות כפי אל כפי שנ' (יחזקאל כא) וגם אני אכה כפי אל כפי והניחותי חמתי. ולא עוד אלא בך יכלו בדמעות עיניהם של ישראל שנא' (איכה ב) כלו בדמעות עיני ואני אברא בך עולמי וכיון ששמעה כ"ף הדבר הזה מפי הגבורה מיד יצאה מלפניו בפחי נפש. אח"כ נכנס יו"ד ועמד לפני הקב"ה ואמר רבש"ע רצונך שתברא בי את

עולמך שבי נקראת יה צור עולמים (ישעיה כו) ולא עוד אלא שבי יודוך על כל מעשיך בכל יום כל באי עולם שנא׳ (תהלים קמה) יודוך ה׳ כל מעשיך וגו׳. ולא עוד אלא שבי נקרא תחלת שמך יחיד א״ל לאו א״ל למה א״ל מפני שבך אני עתיד לברא יצר הרע שהוא מטעה את הבריות בבאי עולם שנ׳ (פ׳ בראשית) כי יצר לב האדם רע מנעוריו וגו׳. מיד יצא מלפניו בפחי נפש. אח״כ נכנס טי״ת ועמדה לפני הקב״ה ואמרה רבש״ע רצונך שתברא בי את עולמך שבי אתה נותן רוח הקודש בפי יראיך לאמר לפניך טובך שנ׳ (תהלים קמה) טוב ה׳ לכל וגו׳. ולא עוד אלא שבי צפנת טובך לצדיקים להנחיל להם שנ׳ (תהלים לא) מה רב טובך אשר צפנת וגו׳ השיב הקב״ה וא״ל לאו א״ל למה א״ל מפני שבך אני עתיד לקרא לעמי טמא שנא׳ (ישעיה ו) כי איש טמא שפתים אנכי ובתוך עם טמא שפתים וגו׳. ולא עוד אלא שבך עתיד אדם מצורע לקרוא טמא שנ׳ (פ׳ תזריע) וטמא טמא יקרא. ואמר (איכה ד) סורו טמא קראו למו. מיד יצא מלפניו בפחי נפש. אח״כ נכנס חי״ת לפני הקב״ה ואמר רבש״ע רצונך שתברא בי את עולמך שבי יאמרו חסדך ה׳ מלאה הארץ וגו׳ שנ׳ (תהלים לג) אוהב צדקה ומשפט חסד ה׳ מלאה הארץ וגו׳. ובי נקראת רחום וחנון ה׳ וגו׳ (תהלים קמה) השיב הקב״ה וא״ל לאו א״ל למה א״ל מפני שבך אני עתיד לכתוב בעט של ברזל חטאת עמי שנא׳ (ירמיה טו)

חטאת יהודה כתובה בעט ברזל בצפורן שמיר חרושה וגו׳. מיד יצא מלפניו בפחי נפש. אח״כ נכנסה ז״ן ועמד לפני הקב״ה אמר רבש״ע רצונך שתברא בי את עולמך שבי נקרא זכרך לדור ודור שנ׳ (שמות ג) זה שמי לעולם וגו׳. ולא עוד אלא שבי עתיד לעשות זכר לנפלאותיו. השיב הקב״ה וא״ל לאו א״ל למה א״ל מפני שבך עתיד לבא זנות לעולם שנא׳ (הושע א) כי זנה תזנה הארץ מאחרי ה׳. ולא עוד אלא שבך עתידין ישראל לזנות לבנות מואב ויפול מהם כ״ד אלף שנ׳ (פ׳ בלק) ויחל העם לזנות וגו׳. ואומר ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף. והיאך אברא בך את העולם מיד יצא מלפניו בפחי נפש. אח״כ נכנסה וי״ו לפני הקב״ה ואמרה רבש״ע רצונך שתברא בי את עולמך שבי אומרים לפניך בשבח ואתה קדוש יושב תהלות ישראל (תהלים כב). השיב הקב״ה וא״ל לאו א״ל למה א״ל מפני שאני עתיד להכות בך את ישראל על אודות התאוה מכה רבה שנ׳ (פ׳ בהעלותך) ויך ה׳ בעם מכה רבה מאוד מיד יצא מלפניו בפחי נפש. אח״כ נכנס ה״א ועמדה לפני הקב״ה ואמרה רבש״ע רצונך שתברא בי את עולמך שבי עתידין ישראל לומר לפניך הודיה והדרה שנ׳ (ד״ה י״ו) הוד והדר לפניו וגו׳ והן עתידין לקרות לפניך ולהודות גבורתיך שנ׳ (תהלים קה) הודו לה׳ קראו בשמו וגו׳. השיב הקב״ה ואמר לאו א״ל למה א״ל מפני שבך עתיד לבא לעולם יום הדין הגדול שהוא

בוער כתנור שנ׳ (סוף מלאכי) כי הנה היום בא בוער כתנור והיה כל זדים וגו׳. מיד יצאה מלפניו בפחי נפש. אח״כ נכנס דלי״ת ועמדה לפני הקב״ה ואמרה רצונך שתברא בי את עולמך שבי עתידין באי עולם לספר גדולתך לדורותם שנ׳ (תהלים קמה) דור לדור ישבח מעשיך ולא עוד אלא שבי דברך נצב בשמים שנ׳ (תהלים קיט) לעולם ה׳ דברך נצב בשמים השיב הקב״ה וא״ל לאו א״ל למה א״ל מפני שבך נידונין ישראל בין דין לדין בין משפט למשפט שנ׳ (פ׳ שופטים) כי יפלא ממך דבר למשפט וגו׳. מיד יצאה מלפניו בפחי נפש. אח״כ נכנס גימ״ל לפני הקב״ה ואמרה לפניו רבש״ע רצונך שתברא בי את עולמך שבי אומר גדולתך וגבורתך שנא׳ (תהלים קמה) גדול ה׳ ומהולל מאוד. ואומר (תהלים קו) מי ימלל גבורות ה׳ וגו׳. השיב הקב״ה וא״ל לאו א״ל למה א״ל מפני שבך עתיד אני לשלם גמול לאיים ולאויבים שנ׳ כעל גמולות כעל ישלם (ישעיה נט). וכיון ששמעה נימ״ל הדבר יצאה מלפניו בפחי נפש. אח״כ נכנסה בי״ת לפני הקב״ה ואמרה לפניו רבש״ע רצונך שתברא בי את עולמך שבי משבחין לפניך באי עולם בכל יום שנא׳ ברוך ה׳ לעולם אמן ואמן וגו׳ (תהלים סוף פט) ברכו ה׳ מלאכיו וגו׳ ואומר ברכו ה׳ כל צבאיו ומעשיו וגו׳ (תהלים קג) עתידין כל דורות העולם לומר לפניך ברוך ה׳ אלהי ישראל (תהלים סוף עו) ואומר וברוך שם כבודו לעולם וימלא כבודו וגו׳. מיד קיבל הקב״ה

ממנה ואמר לה הן וא״ל ברוך הבא בשם ה׳ וברא בה
את עולמו בבי״ת שנ׳ בראשית ברא אלהים. האל״ף
כיון ששמע הדבר הזה וראתה את הקב״ה מקבל הימנה
וברא את העולם עמד לה לצד אחד ושתק עד שקרא
לה הקב״ה וא״ל אלף אלף מפני מה אתה שותק
ואינך אומר כלום. השיבה אל״ף ואמר רבש״ע אין
בי כח לעמוד לפניך ולומר כלום. א״ל ולמה מפני
שכל האותיות הם נמנים במנין מרובה ואני במנין מועט
בי״ת בשני גימ״ל בג׳ דל״ת בד׳ ה״א בחמשה ואני
באחד. השיב הקב״ה ואמר לה אלף אל תירא שאתה
ראש לכלן כמלך. אתה אחד ואני אחד ותורה אחת
ובך אני עתיד ליתנה לישראל עמי שנקראו אחד
ולהתחיל להן בך על הר סיני שנא׳ אנכי ה׳ אלהיך
וגו׳ (פ׳ יתרו ואתחנן). מנין שהאל״ף נקרא אחד שנ׳
איכה ירדוף אחד אלף (פ׳ האזינו) ומנין שנקרא הקב״ה
אחד שנא׳ ה׳ אלהינו ה׳ אחד (פר׳ ואתחנן) ומנין
שהתורה אחת שנ׳ תורה אחת יהיה וגו׳ (פ׳ בא) ומנין
שישראל נקראים אחד שנ׳ מי כעמך ישראל גוי אחד
בארץ (שמואל ז). אנכי ראש לכל הדברות ואלף ראש
לכל האותיות ומפני מה ראשה של אלף זקוף ועומד
ויש לו שתי רגלים כבני אדם מפני שהוא נחשב
באמת ואמת יש לו רגלים. ושקר אין לו רגלים שכל
האותיות של שקר עומדות על חודן. ומפני מה ידו
זקוף מצדו מפני שהוא מעיד בו ומנופף בה להקב״ה
שהוא אמת שנ׳ ואמת ה׳ לעולם (תהלים קיז). בית

מפני מה פניו כלפי גימל וגימל כלפי בי"ת מפני שבית דומה לבית שדלתיו פתוחין לכל. גימל דומה לגבר שהוא רואה עני על הפתח ונכנס לביתו להוציא מתוכו מזון לעני. ומפני מה ירכו של גימל סמוך לדלת מפני שכל גמילות חסדים הם לדל. דלת מפני מה דומה למקל ופניו כלפי ה"א מפני שהאדם הדל אינו משתדל אלא לטובו של העוה"ז שנברא בה' שנא' בהבראם (פ' בראשית) בה"א בראם ומפני מה נברא בהא מפני שהיא דומה לאכסדר' והעוה"ז דומה לאכסדר' שכל מי שרוצה לצאת יוצא. מפני מה יש לו ב' פתחים אחד גדול ואחד קטן מפני שבא לצאת יוצא בגדול בא ליכנס יכנס בקטן:

הגה"ה והקרוב אלי בא לטהר פותחין נכנס בקטן כדאמרי' קשין מזונותיו של אדם כתחיית המתים. עד כאן הגה"ה:

וי"ו מפני מה זקוף ועומד ופניו כלפי זי"ן ועומד כמטה מפני שרמז הקב"ה באותיות שהוא עתיד להכות את הרשעים ע"י שלוחים במטה של אש בדינה של גיהנם. עד שנשמע מתוך גיהנם קול ווי ווי לרשעים שנא' אוי לרשע רע וגו' (ישעיה ג). זיי"ן מפני מה יש לה שני תגין אחד כלפי וי"ו ואחד כלפי חי"ת מפני שכל בעל זנות כשהוא הולך אחר הזונה לבא עליה אתת מעיניו כלפי החטא לפיכך האחד כלפי חי"ת חטא ועבירה. ואחת כלפי בני אדם שהן דומין לעץ שנא' כי האדם עץ השדה (פרשת שופטים) שמא יראו אותו בני אדם ויאמרו עליו ווי ווי פלוני הלך אצל הזונה לפיכך האחד כלפי הוי"ו:

הגה"ה והקרוב אליו אבן מקיר תזעק וכפים מעץ יעננה (חבקוק ב') עד כאן הגה"ה:

חי"ת מפני מה אינו קושר כתר מפני שכל בעלי חטא יש להן גנאי ובשת פנים ואין להם שבח ושם טוב בעולם אבל יש להם חרפה וכלימה. טי"ת מפני מה טמון ידו וראשו זקוף והוא קשור כתר מפני שכל מי שהוא עושה מעשים טובים וצדקה וגמילות חסדים ונותן פרוטה לעני בצדקה צריך שלא יתן אלא בסתר שמתן בסתר יכפה אף שהוא מלאך המות ממנו ומאנשי ביתו שנ' מתן בסתר יכפה אף (משלי כא) ואומר מלוה ה' חונן דל (משלי יט). יו"ד מפני מה הוא קטן מכל האותיות ללמדך שכל מי שהוא מקטין את עצמו זוכה שיהיה בנוחלי העוה"ב שנברא ביו"ד שנ' כי בי"ה ה' צור עולמים (ישעיה כו). בה"א נברא עולם הזה וביו"ד נברא העוה"ב. ומפני מה נברא ביו"ד מפני שהצדיקים בני העוה"ב הן מועטין בעוה"ז. ומפני מה תגו של יו"ד כלפי פניה מפני שכל צדיק וצדיק נהנה לפי שכר מעשיו וצדקתו הולכת לפניו שנא' והלך לפניך צדקך (ישעיה נח). כ"ף מפני מה דומה לכוס ופניה כלפי למ"ד מפני שכל כסא מלכות אינו מוכן אלא למלכי ארץ לישב שנ' והוכן בחסד כסא (ישעיה יו). למ"ד מפני מה גבוה מכל האותיות מפני שהוא באמצע כ"ב אותיות והוא דומה למלך שיושב על כסא כבוד ומלכות לפניו ולאחריו כף שמאחריו זה כסא הכבוד. וממ מלפניו זה מלכות.

והוא בינוני כמלך. מם פתוח ומם סתום מלך פותח ומלך סותם מם פתוח מפני מה ראשה נמי כלפי קרקע וידה זקוף כלפי מעלה מפני שהוא מורה באצבע למעלה כלפי שמים שהמלכות שלו ומה הוא אומר כי לה׳ המלוכה וגו׳ (תהלים כב) וידה כלפי מטה להורות מה שאמר דוד כי ממך הכל וגו׳ (ד״ה כט) מם סתומה שאין מי שיודע מקומה. נו״ן מפני מה ידיה לאחוריה וירכיה ופניה כלפי סמך מפני שנראה כמי שהוא נופל ומתחנן להקימו שנא׳ נפלה לא תוסיף קום (עמוס ד) ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת וגו׳ (סוף עמוס) נון רבוץ ונון זקוף נאמן יושב נאמן עומד נאמן גוזר נאמן מקיים סמ״ך מפני מה היא סתומה ואינה פתוחה מפני שזהו ישראל ששכינה סביב להן כלומר לארבע רוחות והוא אינו מחליפן בעם אחר וזרע זרעם אינן מתערבים בזרע אחרים. שנ׳ כי יעקב בחר לו יה ישראל וגו׳ (תהלים קלה) ואומר כי חלק ה׳ עמו (האזינו) אבל כהן בבת כהן ולוי בבת לוי וישראל בבת ישראל שנ׳ ואני אהיה לה נאום ה׳ לחומת אש וגו׳ (זכריה ב). עי״ן הוא עשו הרשע שיצאו ממנו טורסיים ופרסיים ומלכות אדום. ומפני מה כרועה ורבוצה מפני שהוא עתיד ליפול תחת רגליהן של ישראל שנא׳ והיה בית יעקב אש וגו׳ (עובדיה א) והיה אדום ירשה וגו׳ (שם) פ״ה מפני מה אחד יושב ואחד עומד מפני שהפה אוסר והפה חותם פה פתוח ופה סתום ולא היה בשבעי׳ אומה ולשון אומה שמצאה פתחון פה בשני עולמו׳ בעה״ז

ובעוה"ב בתורה ובמצות במשנה ובמד׳ בהלכות ובאגדו׳ ושמועו׳ ותוספתו׳ בתפלה ובתחנוני׳ אלא ישראל בלבד שנא׳ מגיד דבריו ליעקב (תהלים סוף קמז) מה כתיב אחריו לא עשה כן לכל גוי וגו׳ :

צדי"ק מפני מה יש לה שני ראשים : כאן חסר בהעתקה

הגה"ה ויש אומרים צדי"ק ורוצה לומר צדיק כפוף צדיק פשוט ולפי דברי הבהיר לפיכך נקרא צדיק ויש לו ב׳ ראשין לפי שהוא עמוד שנאמר וצדיק יסוד עולם :

קו"ף מפני מה הוא גבוה בקומתו ויש לו קרן מפני שכל קרני רשעים יגדע שהן מהלכין בקומה זקופה מפני גאותן בעוה"ז עתיד הקב"ה לגדען מפני כבודן של ישראל שנקראו ראש שנא׳ ונתנך ה׳ לראש וגו׳ (כי תבא) ומנין שהוא עתיד לגדען שנ׳ וכל קרני רשעי׳ אגדע וגו׳ (תהלים סוף עה) ומגדלן לישראל שנאמר תרוממנה קרנות צדיק (שם) :

הגה"ה ששמו נקרא קרוש והקרוב אליו קלני מראשי . ע"כ

ד"א קו"ף זה הקב"ה . ורי"ש זהו רשע ומפני מה קוף מחזירה פניה מרי"ש אלא מלמד שאמר לו הקב"ה לרשע רשע איני יכול להסתכל בצלם דמותך :

הגה"ה ובתלמוד אסור להסתכל בדמות אדם רשע שנא׳ אם לא פני יהושע וגו׳ (מלכים כג) : ע"כ

ומפני מה רגלה פסיק מגגו אמר לו הקב"ה רשע אם אתה חוזר בך אני משיבך למחיצתי ואקשור לך כתר כבוד שנא׳ ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה הוא את נפשו יחיה (יחזקאל יח). שי"ן מפני מה יש לה שלשה ענפין מלמעלה ואין לה שורש מלמטה

מפני שאינה דומה אלא לשקר ושקר אין לו רגלים ויש
לו דבור ולבסוף אינו מתקיים ולא עוד אלא שעתיד
הקב"ה לסכור פי דוברי שקר משל למה הדבר דומה
לאילן שענפיו מרובין ושרשיו מועטין בא הרוח ועוקרתו
והופכתו על פניו . תי"ו מפני מה רגלה שמלפניה שבור
ללמדך שכל המבקש ללמוד תורה צריך לכפוף רגליו
ולעסוק בתורה שנא׳ והם תכו לרגליך (וזאת הברכה) .
וצריך שיהיה נמוך מכל הבריות שנ׳ ושפל רוח יתמוך
כבוד (משלי כט) ואומר עקב ענוה יראת ה׳ וגו׳ (שם
כב) ד"א והם תכו לרגליך אלו תלמידי חכמים שהם
נושאים ונותנים בדברי תורה שנא׳ ותורתך שעשעי
(תהלים קיט) ד"אַ מהו אל"ף בי"ת גימ"ל דל"ת אלף
בינה גמול דלים ומפני מה רגלה של ג׳ פשוטה
לפניה מפני שגומלי חסדים רצים אחר דלים. ומפני
מה אזניה של ד׳ מאחוריה מפני שאדם דל רואה
מאחריו . ואומר מי הוא שיבא אחרי שמא יתן לי מצות
(מנות) ומפני מה כתוב אחר ד׳ ה"א ללמדך שכל
העושה גמילות חסדים נאמר עליו אב המון גוים נתתיך
(לך לך) ומפני מה כתוב אחר הה"א וי"ו שאם אינו עוש׳
גמילות חסדים נאמר עליו הוי על פלוני שיש לו ואינו
עושה שנא׳ וחושך מיושר אך למחסור (משלי יא) .
ומפני מה כתוב אחר וי"ו זיי"ן ואחר זיין חי"ת שאם
הכריע יצרו ועשה גמילות חסדים מיד מתקיים עליו
הכתוב חנון יחנך לקול זעקך וגו׳ (ישעיה ל) . ויהי

חנון עליו ס"א במבטח כמדה טובה ירושה אחרונה יתר מראשונה לעוה"ב למי שהוא עושה גמילות חסדים שנ' מי הקדמני וגו' (איוב מא) כ"ף כפוף כ"ף פשוטה למה לפי שהוא מראה טעם בתורה מיד מלבישו לבוש זכיות ממעון קדשו שנ' שפתי כהן ישמרו וגו' (מלאכי ב). ומפני מה אותיות של אמת מפוזרים זו מזו ואותיות של שקר מוקפין זו על גב זו מפני שהאמת קשה לעשותו והשקר עומד אחר האוזן כדתני' דבי ר' ישמעאל בא ליטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין לו ומפני מה אותיות של אמת בשתי רגלים ואותיות של שקר ברגל אחד עומד שכל העושה האמת הרי קיים לעולם ונוחל העה"ב . ואינו נימוט בעוה"ז שנ' כי שבע וגו' (משלי כד). ושקר אינו מתקיים לעולם שנ' ורשעים יכשלו ברעה (שם) ומפני מה ה' אותיות הללו כל אחת כתובה שתי פעמים אלא ללמדך בהן סדרי תורה ומה הוא כ"ף של הקב"ה כפוף כ"ף של משה פשוטה. מ"ם מ"ם פתוחה מ"ם סתומה מאמר פתוח ומאמר סתום ומכאן למד דרך ארץ שהרב יושב ומדבר ותלמיד עומד ודומם . צדי"ק כפופה צדי"ק פשוטה צדיק כפוף צדיק פשוט נו"ן פשוטה נון כפופה אם תאמר נאמן כפוף נאמן פשוט זהו צדיק כפוף צדיק פשוט אלא מכאן לת"ח שהוא עוסק בתורה שהוא חייב להיות ביראה ופחד ולפיכך נתנה התורה ביראה ורתת להתעסק בה ביראה ובזיעה שנא' אשרי שומרי עדותיו בכל לב ידרשוהו (תהלים קיח) :

א"ת ב"ש א"ת אלף זה אדם הראשון תי"ו שהוא תחלת ברייתו של עולם שכל העולם נברא במאמר של הקב"ה ואדם בכפו ומנין שכל העולם נברא במאמר של הקב"ה שנ' כי הוא אמר ויהי וגו' (תהלים לג) ואומר בדבר ה' שמים נעשו וגו' (שם). ומנין שאדם הראשון נברא בכפו של מקום שנ' ויצר ה' אלהים את האדם וגו' (בראשית). וייצר למה ב' יודין אחת ליצר טוב ואחת ליצר הרע. ד"א ב' יודין אחת ליצירת אדם ואחת ליצירת חוה ד"א וייצר למה ב' יודין אלא אחת כנגד פרצוף פניו ואחד כנגד פרצוף של אחריו וכן הוא אומר אחור וקדם צרתני (תהלים קלט). מהו וקדם שבתחלה לא נברא אלא פרצוף של אחור ואח"כ פרצוף של פנים ומה ותשת עלי כפך מלמד שבתחלה נברא האדם מן הארץ ועד הרקיע וכיון שראו אותו מלאכי השר' נזדעזעו ונרתעו מלפניו באות' שעה עמדו כלם לפני הקב"ה ואמרו לפניו רבש"ע שתי רשויות יש בעולם אחת בשמים ואחת בארץ מה עשה הקב"ה באותה שעה הניח ידו עליו והמעיטו והעמידו לאלף אמה. ב"ש בי"ת אלו בהמה וחיה. שי"ן אלו שקצים ורמשים שנבראו עם אדם הראשון ולמה נבראו עמו מפני שאמר הקב"ה אם תזוח דעתו של אדם עליו אמור לו אל תזוח דעתך עליך שהרי בהמה וחיה שקצים ורמשים הלא הן כמוהך שנבראו עמך שנא' אדם ביקר וגו' (תהלים מט). ואחריו מהו אומר החיה וכל בהמה רמש וגו' (שם קמח). ואומר מלכי ארץ

וכל לאומים. ג"ר גימ"ל זהו גן שנטע הקב"ה בעדן לשום בתוכו י"ב חופות של אבנים טובות ומרגליות בשביל אדם שנא' בעדן גן אלהים היית כל אבן יקרה מסוכתך אודם פטדה ויהלום תרשיש שוהם וישפה ספיר נופך וברקת זהב מלאכת תפיך ונקביך (יחזקאל כה) והפחות שבכלם זהב הוא. רי"ש שהוא נכנס ראש לגן עדן קודם לכל הצדיקים שנ' ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם וישם שם את האדם (בראשית) ד"ק דלי"ת זהו דלתי גן עדן שפתחו לפניו מלאכי השרת ששגרן הקב"ה אצל אדם לשרתו. קוף מלמד שקראו לפניו קדושי עליונים וגבורי ערבות ואמרו לו בא בשלום. ה"ץ ה"א שהפיל עליו הקב"ה תרדמה שנא' ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם וגו' (שם). צדי"ק זו צלע אחת שלקח הימנו מצלעותיו ובנאה לאשה והרחיצה וסכה ופרקסה (ס"א ופרכסה). וקלע לה שער וזיוגה לאדם שנ' ויבן ה' אלהים את הצלע וגו' (שם). ו"ף וי"ו שהביאה ברבבות אלפין של מלאכי השרת אל אדם הראשון בקול רנה ושירה שנ' ויביאה אל האדם (שם). ומה הוא פ"ה מלמד שכל פמליא של מעלה ירדו עמהם לגן עדן מקצתן היו אוחזין בידם נבלים ומצלתים וכינורות ומשחקין לפניו כבתולות וחמה ולבנה וכוכבים ומזלות היו מרקדין לפניהם כנערות. ז"ע זין מלמד שזימן הב"ה שניהם לסעודה על מעדני גן עדן. עי"ן שערך הקב"ה לפניהם שלחנות של מרגליות וכל מרגלית ומרגלית היה מאה אמה

ארכה וששים אמה רחבה וכל מיני מעדנים מונחים
לפניהם שנא׳ תערוך לפני שלחן (תהלים כג). ח״ם
חי״ת ששמשו מלאכי השרת וצלו בשר וצננו לו את
היין ובא הנחש וראה את כבודן והציץ בהן ונתקנא
בהן. סמ״ך שסת לו הקב״ה לאדם ואמר לו מפרי עץ
הגן תאכל ומפרי העץ וגו׳ לא תאכל ממנו פן תמותון
וגו׳ (בראשית). ט״ן טית שטעת חוה בדבריו של
נחש ואכלה מן העץ ונתנה היטנו לאדם ואכל שנא׳
ותקח מפריו ותאכל (שם) נו״ן שנפתחו עיניהם והבינו
שהם ערומים ונתעטפו בעלין של תאנה שנא׳ ויתפרו
וגו׳ (שם). י״ם יו״ד שכבר גלוי וידוע לפניו מעשיהן
שעשו וירד הקב״ה משמי מרום ועמד על פתחי ג״ע
וקרא לו לאדם שנ׳ ויקרא ה׳ אלהים וגו׳ (שם) מ״ם
שאמר הקב״ה לאדם מי הגיד לך כי ערום אתה.
כ״ל כ״ף שבלם זמנם הקב״ה לדין בתחלה קרא לו לאדם
אמר לו מפני מה אכלת מפרי עץ הדעת שאמרתי
לך לא תאכל ממנו והשיב האדם ואמר רבון העולמים
האשה אשר נתת עמדי נתנה לי ואכלתי. אמר לאשה
מפני מה אכלת. אמרה האשה הנחש השיאני ואוכל.
אח״כ קרא את הנחש א״ל הקב״ה כי עשית זאת וגו׳.
בשעה שאמר לו על גחונך תלך השיב הנחש ואמר
רבון העולם אם רצונך אהיה כדג שבתוך הים שאין
לו רגלים וכשאמר לו עפר תאכל אמר הנחש רבון
העולם מה אם הדג אוכל הוא עפר אף אני אוכל עפר.
באותה שעה תפשו הקב״ה לנחש ויקרע לשונו לשני

קרעין א"ל הקב"ה רשע שבעולם אתה התחלת בלשון
הרע לפיכך אני מודיע לכל באי העולם שלשונך גרם
לך כל זאת למ"ד שלקו ד' וחטאו ג' נחש וחוה ואדם
חטאו ולקו ונטרדו מגן עדן שנא' ויגרש את האדם
(בראשית) ורביעית ארץ לקתה בעבורם שנ' ארורה
האדמה בעבורך (שם). ד"א א"ת ב"ש את בוש עליך
ותתא. ג"ר ד"ק ה"ץ ו"פ ז"ע ואם יצא לחוץ אז בזיעו
ומרתיעו. אח"ם בט"ע אל תקרי אח"ם אלא איחום
ואין איחום אלא לשון רחמים לשון תחנונים שנ' חוסה
ה' על עמך (יואל ב). ומהו אח"ם מלמד שאמר הקב"ה
למלאכי השרת אני בעצמי אחום על ישראל יותר
מכל אומות העולם מפני שהן ממליכין אותי בעולמי
ב' פעמים בכל יום ומייחדין את שמי שחרית וערבית
שנא' שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד (ואתחנן).
שאלמלא ישראל בעולם לא היה כבוד וגדולה בעולם
לפי שהן מספרין תהלתי בכל יום שנא' עם זו יצרתי
לי תהלתי יספרו (ישעיה מד). ואין דעתי נהנית אלא
מהן שנא' נהפך עלי לבי יחד נכמרו ניחומי (הושע
יג) בט"ע שבם טעו העולם לפי שבכל יום ויום כשהעובדי
כוכבים רואין חמה ולבנה כוכבים ומזלות מעבירין
כתריהן מעל ראשיהן וכל מלכיהם ורוזניהם נופלין
ומשתחוים לצבא השמים מיד כועס עליהם הקב"ה שנ'
ואל זועם בכל יום (תהלים ז). ואמר להן למלאכי חבלה
אני נתתי להללו רוח ונשמה מלוכה וכבוד וגדולה
וממשלה והן משתחוים לחמה ולבנה שבראתי מזוהר

פני באותה שעה רועשין גלגל חמה ואופן והלבנה וסדרי
מזלות כוכבים וכל סדרי בראשית כולן מיד אף וחמה
שני מלאכי חבלה מה עושין שולפין את חרבן ותופסין
בידן ויוצאין מלפני הקב״ה בחמה להחריב את העולם
מפני מעשיהם של רשעים שמכעיסין במעשיהן ואלמלא
שיוצאין תלמידי חכמים שהן עוסקין בתורה ותינוקות
של בית רבן שהן הוגין במקרא ובמשנה וישראל שהן
קוראים שמע ישראל ומקבלים עול מלכות שמים
שחרית וערבית כבר היו רועשין ומחריבין את העולם
לפיכך הוא אומר ה׳ מלך ירגזו עמים וגו׳ (תהלים צט).
ג״ף אל תקרי ג״ף אלא גוף זו גופה של תורה שראשי
ישיבות גאון יעקב מתעסקים בה ומורין פרט וכלל
והויות איסור והיתר לישראל שנ׳ יורו משפטיך ליעקב
(זאת הברכה) ואומר למדו היטב דרשו משפט (ישעיה
א) דכ״ץ אל תקרי דכ״ץ אלא דך כולו חפץ ואין חפץ
אלא ישראל שנקראו ארץ חפץ לפני הקב״ה שנ׳ ואשרו
אתכם כל הגוים כי תהיו אתם ארץ חפץ (מלאכי ג).
ולמה נקראו ארץ חפץ מפני שהם דומים לארץ שכל
העולם כלו מתקיים בה. חפץ בשביל שהם עושים
בכל יום ויום חפצו של הקב״ה בדברי תורה שנ׳ ה׳
חפץ למען צדקו (ישעיה מב). חל״ק זה יעקב שנקרא
חלק שנתקדש שמו של הקב״ה בקדושה על ידו שנ׳
והקדישו את קדוש יעקב (שם כט) ע״י צאצאיו וחקק
לו דמותו על כסא כבודו ובשעה שצאצאיו קורין
קדושה משולשת מוריד הקב״ה פיו מלמעלה ונושקו

על ראשו שחקוק על כסא הכבוד שנא׳ כי יעקב בחר לו יה (תהלים קלה) ומנין שיעקב נקרא חלק שנא׳ ואנכי איש חלק (תולדות) כי חלק ה׳ עמו יעקב חבל נחלתו (האזינו) ומ״ר אל תקרי ומר אלא ואמר ומהו ואמר אלו שרפי להבה ומלאכי צבאות וחיילי מעונה שאינם יכולין לומר קדוש מלמעלה עד שפותחין ישראל תחלה פיהם בקדושה מלמטה ואומרים קדושה משולשת ואח״כ מקדשין מלאכי השרת שנ׳ ברן יחד כוכבי בוקר ויריעו וגו׳ (איוב לח) כוכבי בוקר אלו ישראל שנמשלין לכוכבים שנ׳ ומצדיקי הרבים ככוכבים (דניאל יב) ואומר והנכם היום ככוכבי השמים לרוב (דברים) מה הכוכבים מאירין את העולם אף ישראל מאירין נרו של עולם בדברי תורה שהם כיוצא בהם שנ׳ כי נר מצוה ותורה אור וגו׳ (משלי ו) ומנין שאין ואמר אלא למלאכי השרת שנ׳ וקרא זה אל זה ואמר (ישעיה ו) . ז״ן ש״ת . א״ת ז״ן ש״ת אלא זה נשא שבת ומהו זה נשא שבת אלו ישראל שנשאו תורה ומצות שבת בעוה״ז מפי הקב״ה שבה זוכין ישראל ונוחלין חיי העוה״ב שכולו שבת . שנא׳ מזמור שיר ליום השבת (תהלים צב) . מהו ליום השבת אמרה רוח הקודש ע״י דוד בכנור זמרו אתם בני ישראל שירו לעוה״ב שכלו שבת לפי שבשעה שאמר להם הקב״ה לישראל אני נותן לכם את התורה אמר אם מקיים אתם את המצות שבה אני מנחיל לכם את העוה״ב וישראל היו משיבין ואומרים לפניו רבש״ע הראנו דוגמא של עוה״ב בעוה״ז אמר להם זו

שבת שהיא אחת מששים משל עוה"ב שבה אתם מתענגים תענוגי מנוחה שנ' אז תתענג על ה' וגו' (ישעיה סוף נח). אלב"ם אל תקרי אלבם אלא לבם ומהו לבם מלמד שעמד נגר"סנאל (נ"ל שצ"ל) סנגריאל. שרה של גיהנם לפני הקב"ה ואמר לפניו רבש"ע אומה זו של ישראל מפני מה אינך נותן לי שתאכלם אשי כדרך כל עו"ג. השיב הקב"ה ואמר לו כל עובדי כוכבים הרי הן בפתקי שלך לעשות להן כרוע מעלליהם ולדונן בתוך גיהנם אומה זו של ישראל אינה בפתקיות שלך ואין לך עסק בהן. אמר לפניו למה א"ל מפני שהן עוסקים בתורה ובמצות ומקיימים אותם ואהבתן בלבי עד לעולם שנא' ואהבת עולם אהבתיך וגו' (ירמיה לא) ואינן עוברים בתוך גיהנם לפי שאני עמהם. וב"ם אל תקרי אלבם אלא א"ל ב"ם שנ' כי תעבור במים אתך וגו' (ישעיה מג) ולא עוד אלא ששכינתי שרויה בתוכם שנ' והתהלכתי בתוככם והייתי לכם וגו' (בחקותי) לכך נאמר א"ל ב"ם. ג"ן ד"ס מהו גן ד"ס אמר נגר"סנאל לפני הקב"ה רבש"ע א"כ היכן דרים כשזוכין לחיי עוה"ב א"ל בגן עדן של הדס שריחו הולך מסוף העולם עד סופו שנ' כי כימי העץ ימי עמי וגו' (ישעיה סה) ה"ע ו"ף מהו מלמד שאמר לפניו שרה של גיהנם רבש"ע רצונך שתודיע לי כבודן וגדולתן שאתה מנחיל להן בגן עדן לעוה"ב א"ל הקב"ה לאו שנ' כה אמר ה' הנה עבדי יאכלו ואתם תרעבו (שם סה) העו"ף כשם שהעוף פורח באויר של עולם ואין לו רשות ליכנס

בחופות מלכים ורוזנים לישב במשכנות עמהם על כסא
הכבוד כך אין לך רשות ולא עסק בהן לראות בטובתן
של ישראל שנ׳ לא יגורך רע (תהלים ה) ומהו לא יגורך
רע מלמד שכך אמר דוד לפני הקב״ה רבש״ע אל יהי
במגורך רע ואין רע אלא שטן ויצר הרע שנ׳ כי יצר
לב האדם רע (נח) וכשם שאין יצר הרע במגורותיו
של הקב״ה כך עתידין ישראל שלא יהיה במגורותם שטן
ולא מלאך המות ולא יצר הרע אימתי לעוה״ב שנא׳
וישב עמו בנוה שלום (ישעיה לב) ובמשכנות מבטחים
בלא שטן ובמנוחות שאננות בלא מלאך המות ובלא
יצר הרע שנ׳ בלע המות לנצח וגו׳ (שם כו) זצח״ק
אמר לפניו רבש״ע מפני מה אינך נותן לי רשות
לראותן בעיני כלל וכלל ולטעום טעם מעט מאכילתן
ולהסתכל בטובתן ובגדולתן. א״ל מפני שזרעו של
יצחק הן שהגיש בשרו ורביעית דם שלו ע״ג המזבח
שנקרא יצחק ז״ץ ח״ק אל תקרי ז״ץ ח״ק אלא זרעו
של יצחק אמר לפניו רבש״ע כל בריה אתה נותן לו
בכל יום ויום מזון מאכל לפי אכלו שכך כתיב פותח
את ידך וגו׳ (תהלים קמה) ומפני מה אין אתה נותן
לי מזון כדי סיפוקי שהרי אני רעב מכל מאכל והשיב
הקב״ה וא״ל הרי מסרתי לך כל רשעי הארץ וכל חטאיה.
ט״ר י״ש כ״ת יש לי כתות כתות של משקרין כתות של
לסטין כתות של מספרי לשון הרע ואני מוסרם לך
שתאכלם אשך שנקרא טרישכ״ת. אל תקרי טר״ישכת
אלא יש לי כת. ומנין ששרה של גיהנם אומר בבל

יום ויום תן לי מאכל כדי סיפוקי שנא׳ לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חוק וירד הדרה והמונה ושאונה ועלז בה (ישעיה ה) . מהו לבלי חוק אלו עובדי כוכבים שפערה גיהנם פיה עליהם על שלא קבלו את התורה ולא קיימו את המצות בעוה״ז כל הגוים כאין נגדו לפיכך נמסרים לאשה של גיהנם שתאכלם בבת אחת שנא׳ ישובו רשעים לשאולה וגו׳ (תהלים ט) ואומר ובאחת יבערו ויכסלו מוסר הבלים עץ הוא (ירמיה י) וישראל הם ששים ושמחים בדברי תורה כשרואים אותה שעומדת לפני הקב״ה ומתחננת בשביל ישראל שינצלו מדינה של גיהנם . השיב הקב״ה ואמר לה בתי הרי אהוביך משולחין מתוך גיהנם ואין גיהנם שולטת בהן מפני שהן עוסקין בך לילה ויומם שנ׳ גם את בדם בריתך שלחתי אסיריך מבור (זכריה ט) ואין בור אלא גיהנם שנ׳ ויעלני מבור שאון (תהלים מ) :

עד כאן מצינו מה שלא נדפס מקודם בווינציאה :

כאן מתחיל האותיות של רבי עקיבא שנדפס בווינציאה :

א אמר רבי עקיבא אל״ף מה אלף מלמד שאמרה תורה אמ״ת למ״ד פי״ך כדי שתזכה לחיי העולם הזה . פי״ך למ״ד אמ״ת כדי שתזכה לחיי עולם הבא מפני מה מפני שהקב״ה נקרא אמת וכסאו מאז יושב עליו באמת ופניו יקדמו חסד ואמת וכל דבריו דברי אמת וכל משפטיו משפטי אמת וכל אורחותיו

חסד ואמת ומנין שהקב"ה נקרא אמת שנא' וה' אלהים אמת (ירמיה י') ומנין שכסאו מאז יושב עליו באמת שנא' והוכן בחסד וישב עליו באמת (ישעיה ט"ז). ומנין שפניו יקדמו חסד ואמת שנא' צדק ומשפט מכון כסאך וגו' (תהלים פ"ט) : ומנין שדבריו אמת שנא' ראש דברך אמת (שם קיט). ומנין שמשפטיו משפטי אמת שנאמר משפטי ה' אמת צדקו יחדו (שם י"ט) וכל אורחותיו חסד ואמת (שם כ"ה) :

ד"א **א** "אפתח "לשון "פה ו"פה "לשון "אפתח אמר הקב"ה אפתח לשון של כל בני בשר ודם כדי שיהיו מקלסין לפני בכל יום וממליכין אותי בארבע רוחות העולם שאלמלא שירה וזמרה שהם אומרים לפני בכל יום ויום לא בראתי את עולמי . ומנין שלא ברא הקב"ה את העולם אלא בשביל שירה וזמרה שנא' הוד והדר לפניו עוז ותפארת במקדשו (תהלים צ"ו) הוד והדר לפניו בשמים ועוז ותפארת במקדשו בארץ. שמים מכסים הודו ותהלתו מלאה הארץ . ומנין שברא הקב"ה את השמים לענין שירה שנא' השמים מספרים כבוד אל (תהלים י"ט) . ומנין שמיום שברא הקב"ה את הארץ אומרת לפניו שירה שנא' מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק (ישעיה כ"ד) . ואין צדיק אלא הקב"ה שנא' צדיק ה' בכל דרכיו (תהלים קמ"ה) ומנין שאף ימים תהרות אומרים שירה שנא' ההרים וכל גבעות עץ פרי וכל ארזים החיה וכל בהמה רמש וצפור כנף מלכי ארץ וכל לאומים שרים וכל שופטי ארץ בחורים וגם בתולות זקנים עם נערים יהללו את שם ה' כי נשגב שמו לבדו (תהלים קמ"ה) ומנין שכל סדרי בראשית אומרים שירה שנאמר ממזרח שמש עד מבואו וגו' (שם קי"ט) ומנין שאף אדם הראשון פתח פיו בשירה שנאמר (שם צ"ב) מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' ולזמר לשמך

עליון בשמי מרום בתוך מלאכי השרת. דבר אחר
אפת"ה לשו"ן פ"ה ופ"ה לשו"ן אפ"תה שאין נאה במאתים
ושמנה אברים שבאדם לומר לפניו שירה אלא בפה
ולשון שנאמר פי יספר צדקתך וגו' (שם ע"א). שלא
נמשלו פה ולשון אלא בים ובגליו· כשם שהים מרחיב
ופותח כך הפה מרחיב ופותח. כשם שהים מלא מרגליות
כך הפה מלא מרגליות של עצמות כשם שהים מביע
מים כך הפה מביע מים כשם שגל מתוך הים מתגבר
ועולה כך הלשון בתוך הפה מתגבר ועולה. כשם שהים
מטביע ספינה בתוכו כך לשון מרשיע את חבריה בדבור.
וכשם שהים מצפצף כך הפה מצפצף וכשם שגל הים
מרגיש כך לשון מרגיש. כשם שגל הים מסעיר מרוח
סערה כך לשון של אדם מסעיר ברוח עבירה. כשם
שהים פולט המים כך הפה פולט מים. כשם שגלי הים
הורגין את הבריות כך הפה ולשון הרע הורגים את
הבריות. וכשם שהים יש לו שפת מזה ומזה כך לשון
יש לו שפה מזה ומזה כשם שהים מבאיש מסריח כך
הפה מבאיש ומסריח. כשם שגל הים פעמים זוקף
פעמים מוטל כך לשון פעמים זוקפת ופעמים מוטלת.
כשם שגל הים הכל מתייראין ממנו כך לשונו של אדם
הכל מתייראין ממנו. מה הים אסוף מימיו מתגרשים
לרפש וטיט שנא' ויגרשו מימיו רפש וטיט (ישעיה סוף
כ"ז) כך הפה סוף דבריו לתוהו והבל שנאמר יכרת ה'
כל שפתי חלקות וגו' (תהלים י"ב)· ד"א אפת"ה לשו"ן
פה ופ"ה לשו"ן אפת"ה אמר הקב"ה אפתח להם לישראל
פ"ה ולשון בדברי תורה כדי שישבחו שמי בכל יום ויום
שאם אין ישראל בעולם אין לי שבח וגדולה שאלמלא
שירה וזמרה שישראל אומרים לפני בכל יום לא בראתי
עולמי אפילו ישראל שכל העולם כלו נברא בשבילן

ולא בראתים אלא בשביל שירה שנאמר עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו (ישעיה מ"ד):

ד"א **א** אם אין אלף אין בי"ת אם אין בית אין אלף אם אין תורה תמימה אין כל העולם כלו מתקיים אם אין כל העולם כולו מתקיים אין תורה תמימה מתקיימת אם אין גימ"ל אין דלי"ת אם אין דלי"ת אין גימ"ל אם אין גמילות חסדים אין דלים אם אין דלים בעולם אין גמילות חסדים שנאמר חסדי ה' אזכיר וגו' (ישעיה ס"ג) ומנין שישראל נקראו דלים שנא' את עם עני תושיע (תהלים י"ח) ועינים רמות תשפיל אלו עובדי כוכבים. ד"א אלף אמר הקב"ה א"מונתי ל"ישראל פ"קדתי ופ"קדתי ל"ישראל א"מונתי אין אמונתי אלא תורה שנאמר ואהיה אצלו אמון (משלי ה'). ומנין שהפקיד הקב"ה אמונתו לישראל שנאמר זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל (תהלים צ"ח). והיו כל ישראל פותחים את פיהם ואומרים שירה לפני הקב"ה באותה שעה שנאמר ה' אלהים אתה ארוממך אודה שמך כי עשית פלא עצות מרחוק אמונה אומן (ישעיה כ"ה). אם נאמר אומן למה נאמר אמונה אם נאמר אמונה למה נאמר אומן אלא מלמד ששתי אמונות הפקיד הקב"ה לישראל על הר סיני אחד לישראל ואחד למשיה. אחד לישראל מנין שנאמר זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל (ישעיה י"א). ואחד למשיח מנין שנאמר והיה צדק אזור מתניו והאמונה אזור חלציו (שם) ד"א אלף אמר הקב"ה אמרתי לעמי פ"ארתי ופארתי לעמי אמרתי ואין אמרתי אלא תורה שנא' יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי (פרשת האזינו) ואין לקחי אלא תורה שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו (משלי ד') ומהו אל תעזובו מלמד שבשעת מתן תורה קרא הקב"ה לישראל ואמר להן בני מקח טוב יש לי בעולם ואני נותן אותה לכם

לעד לעולם אם תקבלו את תורתי ותשמרו את מצותי. משיבין ואומרים לפניו רבש"ע איזהו מקח טוב שאתה נותן לנו אם נשמור את תורתך. משיב הקב"ה ואמר להם זה העולם הבא. משיבין ישראל ואומרים רבש"ע הראינו דוגמא של עולם הבא. משיב הקב"ה ואמר להם זה שבת שהוא אחד מששים של עולם הבא שכולו שבת שנאמר זכור את יום השבת (פרשת יתרו ואתחנן) ומנין שעולם הבא כולו שבת שנאמר מזמור שיר ליום השבת וגו' ליום שכלו שבת (תהלים צ"ב). שכיון שראה אדם הראשון את השבת פתח את פיו בשבחו של הקב"ה ואמר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון באותה שעה מלאכי השרת יורדין כתות כתות מן השמים ואומרים טוב. וכן השמים מקצתן היו אוחזים בידיהם כנורות ועוגבות. ומקצתן היו בידיהם נבלים ומצלתים וכל כלי שיר ומנגנין לפניו בשיר שנאמר ולזמר לשמך עליון להגיד בבקר חסדך זה עולם הבא שנמשל לבקרים שנאמר חדשים לבקרים רבה אמונתך (איכה ב'). ואמונתך בלילות זה העולם הזה שנמשל ללילה שנאמר תשת חושך ויהי לילה בו תרמוש כל חיתו יער (תהלים ק"ד). וכי כל חיתו יער לא הרמוש אלא בלילה וביום אינה רומשת כלל אלא מלמד שעולם הזה נמשל ללילה ומלכי עבדי כוכבים משולים בחיות שהם רומשים ביער בתוך הלילה. וכיון שעלה עמוד השער חוזרים כשם שכל החיות חוזרות ליערם ולמקומם כך כל מלכי הארץ ורוזני תבל כיון שבא עליהם עה"ב ומלכות משיח חוזרים ליערם ולמקומם ויורדים מגדולתן ושבים אל עפרם ואינן באין לעולם הבא שנאמר והיה ה' למלך על כל הארץ (זכריה י"ד). ד"א אלף אמר הקב"ה "אצתי "לפעול "פלא במרום ועומק שאין חקר ואין מספר שנאמר עושה

גדולות עד אין חקר וגו׳ (איוב ט) ד״א עושה גדולות
עד אין חקר במעשה בראשית בשעה שבראם. ונפלאות
עד אין מספר במעשה אחרית בשעה שיצרם . ד״א
עושה גדולות עד אין חקר בשעה שנוצר הילד במעי
אמו . ונפלאות עד אין מספר בשעה שנולד. ד״א עושה
גדולות עד אין חקר בשעת המבול . ונפלאות עד אין
מספר בשעת הפלגה . ד״א עושה גדולות עד אין חקר
בשעת יציאת נשמה. ונפלאות עד אין מספר בשעת
תחיית המתים. ד״א עושה גדולות עד אין חקר בשעת
יציאת מצרים . ונפלאות עד אין מספר בשעת קריעת
ים סוף . ד״א עושה גדולות עד אין חקר בשעת מלחמות
עמלק . ונפלאות עד אין מספר בשעת ירידת המן . ד״א
עושה גדולות עד אין חקר בשעת מתן תורה. ונפלאות
עד אין מספר בשעה שנהרגו סיחון ועוג . ד״א עושה
גדולות עד אין חקר בשעת מלחמות סיסרא. ונפלאות
עד אין מספר במלחמות סנחרב . ד״א עושה גדולות
עד אין חקר בעוה״ז ונפלאות עד אין מספר בעוה״ב .
ד״א אלף מלמד שחמשת אלפים שערי חכמים נפתחו
לו למשה בסיני כנגד חמשה חומשי תורה. ושמונת
אלפים שערי בינה כנגד ח׳ נביאים . ואחד עשר אלפים
שערי דעה כנגד אחד עשר כתובים שנא׳ אוצר נחמד
ושמן בנוה חכם וכסיל אדם יבלענו (משלי כא) אוצר
זו תורה שנא׳ יראת ה׳ היא אוצרו (ישעיה לג) ותורה
זו יראה שנא׳ וראו כל עמי הארץ כי שם ה׳ נקרא עליך
ויראו ממך (פר׳ כי תבא) ואומר ובעבור תהיה יראתו
על פניכם וגו׳ (פר׳ יתרו). נחמד שנא׳ הנחמדים מזהב
ומפז רב (תהלים יט) ושמן אלו כתובים שהם מושחים
גופו של אדם בדברי נחומים כשמן שנ׳ ושקוי לעצמותך
(משלי ג) בנוה חכם זה משה רבינו ע״ה שנקרא חכם
שנ׳ עיר גבורים עלה חכם וגו׳ (משלי כא) ואין גבורים

אלא מלאכי השרת שנאמר ברכו י"י מלאכיו גבורי כח (תהלים ק"ג) וכסיל אדם יבלענו (משלי כ"א) זה יהושע בן נון שעשה עצמו ככסיל אצל משה רבו. ד"א אלף זה הקב"ה שהוא ראשון והוא אחרון הוא אלוף כרוב אלפי מלך כשם שהאלף ראש לכל האותיות כך הקב"ה ראש כל המלכים כולם וגם הוא סוף לכל הנדיבים כולם. ומנין שהוא ראשון והוא אחרון שנאמר אני ה' ראשון ואת אחרונים אני הוא (ישעיה מ"א) ראוי למקרא לומר ואת אחרון אני הוא מה ת"ל את אחרונים אני הוא. אלא מלמד שכשמחדש את העולם הקב"ה עומד בעצמו ומסדר סדרן של אחרונים של עולם הבא. סדרן של צדיקים. סדרן של חסידים. סדרן של ענוים. סדרן של נביאים. סדרן של מלכים ושל רוזנים ושל נדיבים. סדרן של פרנסי הדור. סדור של דור ודור. וכל בריה ובריה. וכל חיה וחיה. וכל עוף ועוף. וכל נשמה ונשמה. ומוריד חנוך בן ירד ששמו מטטרון ואת ד' החיות מתחת גלגלי מרכבות כסאו ומעמיד את כסאו לצד אחד ומעלה את קרח ואת עדתו משאול ומתהום רבה. ומביאין לפניו כל באי עולם והוא מעמידן על רגליהם. והוא מסדר דינו של עצמו לפני הבריות אומר להם כלום ראיתם אלוה אחר מבלעדי בשמים ממעל או בארץ מתחת או בארבע רוחות העולם העידו בי ותאמרו אמת שנאמר ואתם עדי נאם ה' ואני אל

(ישעיה מ"ג) משיבין מטטרון וחיות הקודש וקרח ועדתו כלם בבת אחת בקול אחד בפה אחד בדבור אחד אומרים לפניו כל באי עולם לא ראינו כמוך מעולם אלוה בשמים ממעל ולא שרנו כמוך מעולם רשות אחר בארץ מתחת אין מלך כמוך ואין צור בלתך ואין אלהים זולתך אתה ראשון ואתה אחרון ואין אלוה מבלעדיך ואין עוד אלהים שנאמר אין כמוך באלהים ה׳ ואין כמעשיך (תהלים פ"ו). באותה שעה משיב הקב"ה לכל באי עולם שנאמר ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי (פ׳ האזינו) מהו אני אני ב׳ פעמים אלא מלמד שאמר להם הקב"ה אני הוא עד שלא נברא העולם ואני הוא משנברא העולם ואין אלהים עמדי לעולם הבא. אני אמית ואחיה אני הוא שאמית כל בני אדם וכל הבריות בעולם הזה ואני הוא שאחזיר להם רוח ונשמה ומחיה אותם לעולם הבא ואני הוא שמחצתי אותם בעוה"ז בעורות עינים. בחרישות אזנים. בחגירות רגלים. בבלילות אצבעותים. בפילגות אברים. בערלות שפתים. באילמות פה ולשון. ואני הוא שמרפא אותם לעולם הבא. ואין מידי מציל ליום הדין. ד"א מחצתי ואני ארפא כשם שהאדם נפטר במומו מן העה"ז כך חוזר במומו לעה"ב מי שנפטר חגר חוזר חגר. מי שנפטר סומא חוזר סומא. מי שנפטר חרש חוזר חרש. מי שנפטר אלם חוזר אלם. מי שנפטר גבן חוזר גבן. מי שנפטר דק חוזר דק או תבלול בעינו או גרב

או ילפת או מרוח אשך. חוזר כך. ואחר כך יושב הקב"ה כרופא ומרפא אותם בפני כל באי עולם שנאמר בורא ניב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו (ישעיה נ"ז). ד"א אל"ף מפני מה כותבין אותו באות אחת וקורין אותו בשלש אותיות מפני שהוא נחשב אחד כנגד הקב"ה שנקרא אחד שנאמר שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד (פ' ואתחנן). הקב"ה נקרא אחד וקריאת שמו אותיות משולשות. ומנין שהקב"ה אחד וכל שם ושבח שלו אין קורין לפניו אלא במשולש שנאמר ה' אלהינו ה' אחד הרי שמו משולש. ה' ה' אל רחום הרי שמו משולש. (ס"א אלהי האלהים ואדוני האדונים). ומנין שכל שבח אין אומרים לפניו אלא משולש שנאמר קדוש קדוש קדוש ה' צבאות הרי משולש. גדול ה' ומהולל מאוד ולגדולתו אין חקר הרי משולש. אז ישיר את השירה אשירה לה'. וכן שיר השירים שיר אחד שירים שנים הרי שיר משולש:

הגה"ה וכן שיר השירים שיר אחד שירים שנים הרי משולש שמו • במדת האמונה בראתי את העולם ובמדת האמונה אני נוהג עמו ובמדת אמונה אני עתיד לחדש. ע"כ בס"א:

שבעים שמות יש לו להקב"ה בפירוש ושאר שלא בפירוש אין להם חקר ואין להם מספר. ואלו הם ע' שמות של הקב"ה:

כאן היו כתובין כ"ב שמות ע"ד אלפא ביתא של אלב"ם וכ"ב שמות ע"ד אלפא ביתא של

את ב"ש וכ"ב שמות ע"ד תשר"ק . ולא רצינו להדפיסם שמא ח"ו אינם כתובים כראוי . או שמא ח"ו ישתמש בהם אדם שאינו הגון ונמצא מחריב כל העולם . וזה היה ח"ו מעט התועלת ורבת הנזקים :

אלף שמותיו של הקב"ה שהם יוצאים בכמה כתרים של אש בכמה כתרים של להבה בכמה כתרים של בזק בכמה כתרים של חשמל בכמה כתרים של ברק מלפני כסא הכבוד ועמהם אלף מחנות של שכינה ורבי רבבות צבאות גבורה נוהגים אותם כמלך ברעד ברתת באימה וזיעה בהוד והדר ויראה בפחד בגודל וכבוד ביקר בחוסן בבינה ודעה בעמוד אש ובעמוד להבה וברק ואורם כבריקי אור ובמראה חשמל נותנים להם כבוד ועוז וקוראים לפניהם ק' ק' ק' שנאמר וקרא זה אל זה ואמר ק' ק' ק' . גוללים אותם בכל רקיע ורקיע שבמרום כבני מלכים אדירים ונכבדים וכשמחזירים אותם אל מקום כסא כבוד כל חיות שבמרכבה פותחים את פיהם בשבח כבוד שמו של הקב"ה ואומרים בשכמ"לו : אלף אמר הקב"ה אי"בר"היו לקחתיו פקדתיו למטטרון עבדי שהוא אחד מכל בני מרומים כלם . איברתיו בדורו של אדם הראשון וכיון שהסתכלתי בבני דור המבול שהם מקלקלים ובאים סילקתי שכינתי מביניהם ועליתי בקול שופר ובתרועה למרום שנאמר עלה אלהים בתרועה ה' בקול שופר (תהלים מ"ז) . ולקחתיו לחנוך בן ירד מביניהם והעליתיו בקול שופר ובתרועה

למרום להיות לי לעד עם ד׳ חיות שבמרכבה לעולם הבא פקדתיו על כל גנזים ואוצרות שיש לי בכל רקיע ורקיע ומפתחי כל אחד ואחד מסרתי בידו ושמתיו שר על השרים ועשיתיו משרת לכסא כבוד היכלי ערבות לפתוח לו דלתותיהם וכסא הכבוד לסלסל ולסדר חיות הקדש לקשור בראשם כתרים. ואופני הדר לכתור להם עוז וכבוד כרובי הוד להלבישם הדר וזיקי זוהר להזכירם זיו זוהר. שרפי להבה להתעטפם גאוה חשמלי אורה להתאזרם נהורא בכל שחר ושחר להכין לי מושב בשבתי על כסאי בכבוד ויקר לראות כבודי במרום עוזי ברזי עליונים וברזי תחתונים. רוממתי עליכם רום קומתו בתוך כל רמי הקומות שבעת אלפים פרסאות גדלתי כסאו מהוד כסאי והרביתי כבודו מהוד כבודי הפכתי בשרו ללפידי אש וכל עצמות גופו לגחלי אור שמתי מראיו כמראה בזק ואור עפעפיו כאור לא נעדר הבהקתי פניו כאור זיו השמש. וזוהר עיניו כזיו כסא כבוד שמתי לבושו כבוד הוד והדר. וכסות מעילו פאר וגאוה ועוז כליל כתר מלכות של חמש מאות על חמש מאות פרסה ונתתי עליו מהודי ומהדרי ומזיו כבודי שעל כסא הכבוד. קראתיו בשמי ידו״ד הקטן שר הפנים ויודע רזים וכל רז ורז גליתי לו באהב וכל סוד וסוד הודעתיו באשר קבעתי כסאו בפתח היכלי מבחוץ לישב ולעשות דין וכל פמליא שלי שבמרום וכל שר ושר העמדתי לנגדו ליטול רשות לעשות

לו רצונו שבעים שמות נטלתי משמותי וקראתיו בהם לרבות לו כבוד. שבעים שרים נתתי בידו ליפַקד להם בכל לשון פקודי דברי להשפיל בדברי גאים עדי ארץ. ולהגביה בשיח שפתי שפלים עד למרום להכות מלכים באמרתו להכניע רוזנים וזדים בדברותו להסיר מלכים ממלכותם להקים רוזנים על ממשלתם שנאמר והוא מהשנא עדניא וזמניא מהעדה מלכין ומהקם מלכין וגו׳. ליתן חכמה לכל מלכי עולם ובינה ומדע למביני מדע שנאמר יהב חכמתא לחכימין ומנדעא לידעי בינה. לגלות להם רזי דברי ולהורות להם גזירת דין משפטי שנאמר כן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם כי אם עשה את אשר חפצתי וגו׳. כי אם אעשה לא נאמר אלא כי אם עשה מלמד שכל דבר ודבר וכל שיח ושיח שהוא יוצא מפי הקב״ה עומד מטטרון ועושהו מעצמו ומקיים גזירתו של הקב״ה. והצליח את אשר שלחתיו והצליח לא נ׳ אלא והצליח מלמד שכל גזירה וגזיר׳ שיוצא מפי הקב״ה על אדם כיון שעשה השובה אין משלחין אותו לפורענות אלא משלחין אותן לאדם אחר שנ׳ צדיק מצרה נחלץ ויבא רשע תחתיו. ולא עוד אלא שבכל יום ויום יושב מטטרון ג׳ שעות בשמי מרום וכונס כל אותן הנשמות של עוברין שמתו במעי אמן ושל יונקי שדים שמתו על שדי אמן ושל תינוקות של בית רבן שמתו על חומשי תורה ומביא אותם תחת כסא הכבוד ומושיבן כתות כתות חבורות חבורות ואגודות אגודות

סביבות פניו ומלמדן תורה וחכמה ואגדה ושמועה ומסיים להם ספר תורה שנאמר את מי יורה דעה ואת מי יבין שמועה גמולי מחלב עתיקי משדים (ישעיה כ״ח) : צ״ב שמות יש לו למטטרון ואלו הם ולא רצינו להדפיסם כמו שכתבנו לעיל ושם האחרון שלו סגנזגאל :

סגנזגאל שר החכמה. ולמה נקרא שמו סגנזגאל מפני שכל גנזי החכמה כולן מסורין בידו וכולן נפתחו למשה מסיני עד שלמדו לו בארבעים ימים כשהיה עומד בהר. התורה בשבעים פנים של שבעים לשון נביאים וכתובים הלכות ואגדות שמועות ותוספות, וכולם בשבעים פנים של שבעים לשון. נביאים בשבעים פנים של ע׳ לשון. כתובים בע׳ פנים של שבעים לשון. הלכות בע׳ פנים של ע׳ לשון. שמועות ותוספות בע׳ פנים של ע׳ לשון וכיון שעלו לו סוף מ׳ יום נשתכחו לו כולם בשעה אחת עד שקרא לו הקב״ה ליפיפיה שר של התורה ונתן לו למשה בכתנה שנאמר ויתנם ה׳ אלי ואח״כ נתקיימה בידו ומנין שנתקיימה לו שנאמר זכרו תורת משה עבדי אשר צויתי אותו בחורב אל כל ישראל חקים ומשפטים תורה אלו תורה נביאים וכתובים חקים אלו הלכות ושמועות. ומשפטים אלו אגדות ותוספות וכולם נאמרו לו למשה בסיני. אלו תשעים ושתים שמות מעין שם המפורש שבמרכבה שחקוקה על כסא הכבוד שנטל הקב״ה משמו המפורש והניחם על שמו של מטטרון שמות שלו שקוראין בהם מלך

מלכי המלכים הקב"ה ומלאכי השרת בשמי מרום. ועשרים ושתים חותמות שטבע אצבעו שבו נחתמו כל סדרי רקיע ערבות ובו מתחתמים פתקי של שרי מלכיות שבמרום במלכות ובממשלת ברבות ובגדולה ובו מתחתמים פתקי של מלאך המות ופתקי של כל אומ' ומלכות. אמר מטטרון מלאך שר הפנים מלאך שר התורה מלאך שר החכמה. מלאך שר התבונה מלאך שר הכבוד מלאך שר ההיכל מלאך שר המלכים מלאך שר הרוזנים מלאך שר השרים רמים וגבוהים רבים ונכבדים שבשמים ובארץ. ה' אלהי ישראל הוא עד לי בדבר זה שכשגליתי רז זה למשה רעשו עלי כל חיילי מרום שבכל רקיע ורקיע ואמרו לי מפני מה אתה מגלה רז זה לבני אדם ילוד אשה בעלי מום בעלי טומאה בעלי דם בעלי זיבה בעלי טיפות סרוחות. רז שנבראו בו שמים וארץ ים ויבשה הרים וגבעות נהרות ומעינות גיהנם אש וברד גן עדן ועץ החיים ונוצרו בו אדם ובהמה וחית השדה ועוף השמים ודגי הים בהמות ולויתן שקצים ורמשים שרצי הים ורמשי מדברות תורה וחכמה דעת ומחשבה בית עליונים ויראת שמים מפני מה אתה מגלה לבשר ודם. אמרתי להם כפני שנתן לי רשות הקב"ה. ועוד נטלתי רשות מכסא רם ונשא שכל שמות המפורשות יוצאות בברקי אש ובבזיקי זוהר ובחשמלי להבה ולא נתקררה דעתן עד שנזפן הקב"ה והוציאן בנזיפ' מלפניו ואמר להם אני רציתי ואני חשקתי

ואני פקדתי ואני מסרתי למטטרון עבדי מלבד. שהוא אחד מכל בני מרום ומטטרון (ר"ל שומר תרגום של משמרת מטרת ועל כן נקרא שמו מטטרון) מן בית גנזים שלי ומסרו למשה ומשה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים לאנשי כנה"ג ואנשי כנסת הגדולה לעזרא הסופר ועזרא הסופר להלל הזקן והלל הזקן לרבי אבהו ורבי אבהו לר' זירא ור' זירא לאנשי אמונה ואנשי אמונה לבעלי אמונות להזהר בו ולהתרפאות בו כל החולאים המתרגשות לבא בעולם שנאמר ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך:

עד כאן מצאנו בכתב מה שלא היה במה שנדפס מקודם בוויניציאה וגם בפנים יש כאלה:

בי אל תקרי בי אלא בית ומה הוא בית אמר הקב"ה "בניתי "יצרתי "תכנתי. "תכנתי "יצרתי "בניתי שני פלטרין שלי אחד למעלה ואחד למטה יצרתי כל סדרי בראשית תכנתי חיי עוה"ב שנאמר מי תכן את רוח ה' (ישעיה מ'). ד"א בי בו בינה בכל בית בכל בית בינה בו. בית בוני בכל בית במלכות בוני בית אמר הקדוש ברוך הוא בבית בראתי את העולם בבית דנתי את העולם בבית שיחהתי את העולם בבית בלבלתי את הלשון בעולם בבית ברכתי את אזרחי בבית ברכתי את יצחק בבית

ברכתי את יעקב בבית ברכתי את השבטים בבית ברכתי את יוסף. בבית ברכתי את ישראל. בבית ברכתי את ירושלים בבית ברכתי את ציון בבית ברכתי את בית המקדש בבית ברכתי את העולם הבא ומנין בבית ברא את העולם שנאמר בראשית ברא אלהים. בבית דן את העולם שנאמר קץ כל בשר בא לפני (פרשת נח). גש לפני קרוב לפני לא נאמר אלא בא לפני. שיחתתי בבית שנאמר ביום הזה נבקעו כל מעינות תהום רבה (נח). בלבל הלשון בבית מנין שנאמר כי שם בלל ה׳ שפת כל הארץ הפך חלף חילף עירב לא נאמר אלא בלל. ברך האזרחי בבית מנין שנאמר וה׳ ברך את אברהם (חיי שרה). ברך יצחק בבית מנין שנאמר ויצחק בא מבוא (חיי שרה). בירך יעקב בבית מנין שנאמר בית יעקב בכל מקום אבל אהל יעקב משכנות יעקב שורש יעקב לא נאמר אלא בית יעקב. בירך השבטים מנין שנאמר וישראל בחרתי בו (ישעיה מ״ד). חשקתי חפצתי ורציתי בו לא נאמר אלא בחרתי בו. בירך יוסף מנין שנאמר ובית יוסף להבה (עובדיה א׳). מחנות יוסף משכנות יוסף מעונות יוסף לא נאמר אלא ובית יוסף להבה. בירך ישראל מנין שנאמר בית ישראל ברכו את ה׳ (תהלים קל״ו). זרע ישראל לא נאמר אלא בית ישראל. בירך ירושלים מנין שנאמר ובחר עוד בירושלם (זכריה סוף א׳). חשק חפץ רצה לא נאמר אלא בחר. ציון מנין שנא׳ כי בנה ה׳ ציון. יסד כונן לא

נאמר שכלל לא נאמר אלא בנה. בית המקדש מנין שנאמר כי ביתי בית תפלה וגו׳ (ישעיה נ״ו). אהלי משכני דירתי לא נאמר אלא ביתי. עוה״ב מנין שנא׳ כי הנני בורא השמים החדשים והארץ החדשה (ישעיה ס״ה). יוצר כונן שכלל לא נאמר אלא בונה בורא. ד״א בית מה נשתנה בית מכל האותיות שברא בו הקב״ה כל סדרי בראשית מפני שגלוי וידוע היה לפני הקב״ה שני פעמים עתיד העולם ליחרב אחד בימי דור המבול ואחד בסוף ששת אלפים ותשעים ושלש שנים. ד״א מפני שב׳ פעמים היה עתיד בית המקדש ליחרב. (ג״ז חדש) ד״א מפני שאמר הקב״ה שני עולמים אני עתיד לבראת עולם הזה ועולם הבא. ד״א מפני שאמר הקב״ה עתיד אני לבראת שמים וארץ ב׳ פלטורין שמים שלי וארץ לבני אדם שנאמר השמים שמים לה׳ והארץ נתן לבני אדם. ד״א מפני שאמר הקב״ה עתידין בשר ודם לעבוד ב׳ רשויות ישראל עובדים לשמי ואומות לשם ע״ז. ד״א מפני שעתידין בריות העולם לנהוג ב׳ יצרים יצר טוב ויצ״ר. ד״א מפני שכל מה שאני עתיד לבראת אינו אלא א׳ זכר ואחד נקבה. ד״א מה ת״ל בראשית בשביל שלשה שנקראו ראשית ואלו הן תורה ישראל ויראה. הורה מנין שנאמר ה׳ קנני ראשית דרכו (משלי ח׳). ישראל מנין שנאמר קודש ישראל לה׳ ראשית הבואתה (ירמיה כ״ב). יראה מנין שנ׳ ראשית חכמה יראת ה׳ (משלי ה׳). תורה בשביל ישראל שנא׳

עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו (ישעיה מ"ג) . וכנין שעם
זו ישראל שנא׳ עם זו קנית . ישראל בשביל יראה
שנא׳ ועתה ישראל מה ה׳ אלהיך שואל מעמך כי
אם ליראה את ה׳ אלהיך (פ׳ עקב) ע"ב . ד"א בי בו
בינה לכל יראה . בו בינה לכל יציר . בו בינה לכל
נפש . בו בינה לכל נשמה . בו בינה לכל רוח
שאלמלא בינה אין העולם מתקיים אפילו שעה אחת
שנאמר הבו לכם אנשים חכמים ונבונים (פ׳ דברים) .
באותה שעה אמר להם הקב"ה לישראל בני הבו
לכם בעלי בינה להיות ראשים עליכם מיד הלך משה
והיה מחזיר בכל משכנותיהם של ישראל לבקש מהם
בעלי בינה ולא מצא שנ׳ ואקח את ראשי שבטיכם
אנשים חכמים וידועים (שם) ולא מצא נבונים . מכאן
אתה למד שגדולה בינה לפני הקב"ה יותר מן ההורה
שאפילו אדם קורא תורה נביאים וכתובים ושונה
משנה ומדרשים הלכות ואגדות שמועות ותוספות
ומעמדות והגדות וכל סדרי בראשית ואין בו בינה
אין תורתו שוה כלום שנאמר ובינת נבוניו תסתתר
(ישעיה כ"ט) : ד"א מפני מה ברא הקב"ה את העולם בב׳
בבראשית וסיים כל התורה בל׳ כדי שבשתדבקם
ביחד אינן אלא ב"ל וכשתהפוך אותם אינן אלא לב
אמר להם הקב"ה לישראל בני אם אתם מקיימים שני
דברים הללו ב"בל ולב אני מעלה עליכם כאלו
קיימתם את התורה כולה מב׳ ועד ל׳ :

גימל מהו גימל מלמד שאמר הקב"ה ג"מלתי י"חד

מ"חסדים ל"דלים. ל"דלים מ"חסדים. י"חד ג"מלתי. שאלמלא גמילות חסדים שלי אין כל העולם מתקיים אפילו שעה א' ומהו גמילות של הקב"ה שהוא עושה עם עולמו בכל יום ויום. אלו הן. רוח ונשמה דעת וחכמה וערמה. עצה וגבורה. בינה ומחשבה. מאירת עינים. ושמיעת אזנים. והלוך רגלים. ומשוש ידים. ופתיחת הפה. ומענה לשון שהוא נותן לכל אדם ובריות שבהן העולם מתקיים שנאמר חסד ה' מלאה הארץ (תהלים ל"ג). רוח ונשמה מנין שנאמר ויפח באפיו נשמת חיים (פ' בראשית) (ס"א נשמת קיים). "וישוב העפר אל הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. דעת ותבונה מנין שנאמר ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה. עצה ומחשבה מנין שנא' רבות מחשבות וגו'. ערמה מנין שנא' לתת לפתאים ערמה (משלי א'). עצה ותושיה בינה וגבורה מנין שנאמר לי עצה ותושיה אני בינה לי גבורה (משלי ח'). שמיעת אזנים מנין שנאמר ואזני חרשים תפתחנה וגו'. הליכת רגלים מנין שנאמר אז ידלג כאיל פסח ע"כ. מאירת עינים מנין הכתיב אז תפקחנה עיני עורים (ישעיה לה). הליכת רגלים מנין שנאמר מה' מצעדי גבר כוננו (משלי כ'). מישוש ידים מנין שנאמר שאו ידיכם קודש (תהלים קל"ד). פתיחת פה מניין שנאמר מי שם פה לאדם (שמות). מענה לשון מנין שנאמר מה' מענה לשון (משלי טז). דבר אחר אלו טל ומטר וגשמי רצון ברכה ונדבה שנתן הקב"ה משמי מרום

בעולם בכל שנה ושנה שנאמר ונתתי מטר ארצכם
בעתו (פ׳ עקב) . ושאלמלא גשמים יורדים בעולם אין
כל בריה יכולה להתקיים שנאמר הרעיפו שמים ממעל
ושחקים יזלו צדק (ישעיה מ״ה) . שאלמלא צדקה וגמילות
חסדים שנתן הקב״ה משחקים אין העולם מתקיים
שנאמר ושחקים יזלו צדק (שם) . וכתיב ויצו שחקים
ממעל ודלתי שמים פתח וימטר עליהם מן לאכול
(תהלים ע״ח) . ומה נשתנה שחקים מכל רקיעי מרומים .
מפני שכל כחו וגבורתו של הקב״ה אינו אלא
בשחקים עוזו וגאותו שכינתו ותורתו ירושלם ובית
המקדש כלם בשחקים . עזו מנין שנאמר תנו עוז
לאלהים על ישראל גאותו ועוזו בשחקים (תהלים ס״ח) .
גאותו בשחקים מנין שנאמר רוכב שמים בעזרך
ובגאותו שחקים (זאת הברכה) . שכינתו בשחקים מנין
שנאמר ויצו שחקים ממעל (תהלים ע״ח) . ואין צואה
אלא שכינה שנאמר ויצו ה׳ אלהים (בראשית) . הקדוש
ברוך הוא צוה לשחקים להתקן מן שהוא מאכל
מחנות ישראל . ומנין שהמן בשחקים יהיה טחון
בריחים בשביל צדיקים ובשביל ישראל שנ׳ וימטר
עליהם מן לאכול ודגן שמים נתן למו (תהלים ע״ה) . תורתו
בשחקים מנין שנאמר ועוזו בשחקים (שם ס״ח) . ואין
עוז אלא תורה שנ׳ ה׳ עוז לעמו יתן (שם כ״ט) . ירושלים
ובית המקדש בשחקים בנויה באבנים טובות ומרגלית
באבן ספיר ובאבן כדכד ובכל מיני אבן יקרה מנין
שנאמר ושחקים יזלו צדק (ישעיה מ״ה) . ירושלים נקראת

צדק שנא׳ צדק ילין בה. ולמה נקרא שמו שחקים שהם משחקים מן טל ומטר ודגן לישראל בין בעולם הזה ובין לעולם הבא. דבר אחר שחקים אין שחקים אלא שחקים שהם משחקים בכל מיני שיר וזמרה בכל מיני שבח לפני השכינה בבית המקדש שבמרום שנאמר הוד והדר לפניו עוז ותפארת במקדשו (תהלים נ״ו). זה בית מקדשו שבשחקי מרומים שזיוו מכסה את כל חדרי הרקיע. מרומים שנ׳ כסה שמים הודו ותהלתו מלאה הארץ (חבקוק ג׳). ד״א שחקים שאלף ושמונה עשר מחנות עומדים לפני השכינה בבית המקדש שבשחקים רומר לפניו קדוש בכל יום ויום וכל מחנה אלף ושמונה רבבן מלאכי השרת שכך שחקים בגימטריא אלף ושמונה עשר מחנות שהן סובבין לפני השכינה בבית המקדש שבשחקים ומרוממים שמו של הקב״ה בכל מיני שבח וזמרה מבקר ועד ערב אומרים לפניו קדוש קדוש קדוש ומערב עד בקר אומרים ברוך כבוד ה׳ ממקומו מפני ששכינה תעלה למרומים בלילה לבית מסתרים שלה שנאמר אכן אתה אל מסתתר אלהי ישראל מושיע (ישעיה מ״ה):

דלי״ת ד״ל ה״א אמר הקב״ה ד״ל ״דברי לעולם לעולם דברי נצב בשמים שנאמר לעולם ה׳ דברך נצב בשמים (תהלים קי״ט). ואין דבר אלא מלאך הרופא שנ׳ ישלח דברו וירפאם (שם ק״ז). דבר אחר אין דבר אלא לשון נבואה שנאמר וישם ה׳ דבר בפי

בלעם (בלק) . דבר אחר אין דבר אלא לשון מצוה שנא׳ דבר שלח ה׳ ביעקב ונפל בישראל (ישעיה ט׳) . ומנין שאין דבר אלא מצוה שנאמר כי דבר ה׳ בזה ואת מצותו הפר (שלח לך) . ד״א דל״ד אמר הקב״ה ״דברתי ״להקים ״דל ״דל ״דברתי ״להקים מפני שבני אדם שונאים לדל ואין מי שאוהב לדל אלא אני בלבד ובני אדם מבזים לדל ואין נשמעים דברי חכמת דל שנאמר וחכמת המסכן בזויה וגו׳ (קהלת ט׳) . ואני בעצמי משגב לדל שנאמר ויהי ה׳ משגב לדך משגב לעתות בצרה (תהלים ט׳) . וכשבא דל בתפלה לפני איני משיבו מלפני ריקם שנאמר אל ישוב דך נכלם וגו׳ (תהלים עד) . ואני מקרב שכינתי אצלו בכל יום שנאמר קרוב ה׳ לנשברי לב (שם ל״ד) . ואין נשברי לב אלא עניים וכל האוטם אזנו משמע צעקת הדל ואינו עונה לו בשעה שצועק לפניו בקול צעקה ומרה גם הוא יקרא ולא יענה שנאמר אוטם אזנו מצעקת דל גם הוא יקרא ולא יענה (משלי כ״א) . ולא עוד אלא שאינו מביט הקב״ה בכל רגע ורגע אלא בדל שנא׳ ואל זה אביט אל עני ונכה רוח (ישעיה סו) . וערב לפני קול דבריהם יותר מכל בני אדם שתחת השמים שנ׳ כי שומע אל אביונים ה׳ ואת אסיריו לא בזה (תהלים ס״ט) מהו ואת אסיריו אלו בעלי חולה ובעלי מכה שהן דומים בעולם הזה בחוליים כאלו חבושים בבית האסורים עד שהקב״ה שולח להם רפואה וירפאם מחליים שנאמר ויצעקו אל ה׳ בצר להם וגו׳ (תהלים ק״ז) .

ואסורים אלו חולים שנאמר לאמר לאסורים צאו וגו׳ (ישעיה מ״ט). ולא עוד אלא שהקב״ה מגלגל רחמיו עליהם ומקימם מעפר להושיבם עם נדיבים ולהנחילם כסא כבוד שנא׳ (שמואל א׳) מקים מעפר דל להושיבם וגו׳ ואין נדיבים אלא מלכים שנא׳ נדיבי עמים נאספו וגו׳ (תהלים מ״ז). ואין עמים אלא ישראל שנא׳ עמים הר יקראו (דברים ל״ג). ואין עם אלא בית המקדש שנאמר והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה׳. וכסא כבוד ינחילם (ישעיה ב׳). ואין כסא אלא ירושלם שנא׳ בעת ההיא יקראו לירושלם כסא ה׳ (ירמיה ג׳). ואין כבוד אלא העולם הבא שנא׳ כבוד חכמים ינחלו (משלי ג׳). ואומר יעלזו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם (תהלים קמ״ט). ואין משכבותם אלא העולם הבא שנא׳ יבא שלום ינוחו על משכבותם (ישעיה נ״ז). דבר אחר מפני מה דלית נותן פניו כלפי ה״א מפני שכל מי שהוא דל בעולם הזה עשיר הוא לעולם הבא כגון ישראל מפני שהם עוסקים במצות. עשירים בעולם הזה דל הוא לעולם הבא כגון עובדי כוכבים ורשעים שאינם עוסקים במצות ועשירים בעולם הזה לפי שהקב״ה נותן להם שכרם בעולם הזה שנאמר ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו מן העולם הבא (פ׳ ואתחנן). ששכר מצוה אחת מן העולם הבא עין לא ראתה אלהים זולתך (ישעיה ס״ד). ולמה לפי שהקב״ה אינו מקפח שכר בריה כיצד באין כל רשעים ועושין

מצוה אחת לפניו כדי שישבחו אותם וישמעו בני אדם ויכבדו אותם וכל מה שעושין רשעי׳ אין עושין אלא לכבודם על כן הם עשירים בעולם הזה ועניים לעוה״ב לפי שאין כל אדם זוכה לשתי שולחנות . ואם יש אדם בישראל שנולד במזל טוב לחיות בעולם הזה ויכיר בוראו בכל לבבו והולך בתומו ובענוה ולא מגים דעתו על חבירו ולא אומר בלבו אני גדול מפלוני ופלוני ולא יענה לעניים בגבהות הלב ולא יקלל אדם שהוא קטן ויעשה מעושרו לעניים צדקה ולעשירים גמילות חסדים בהלואה ונותן דעתו בכל שעה על בוראו ואומר בשפלות וברוח נמוכה מה אני מה חסדי מה צדקתי לפני בוראי זה אוכל הפירות בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא וכל מצות שיעשה האדם בעולם הזה ולא יעשה אותם באהבה וביראה אינו מקבל שכר מאותם מצות שיעשה האדם בעולם הבא ואם תמה אתה בדברים הללו בא והסתכל ברשעים שהם אוכלים מלכות וגדולה בעולם הזה וסופן שנטרדין מן העולם הבא שנאמר והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש (עובדיה א׳) . ואומר אבדו גוים מארצו (תהלים י׳) . ואומר והאלילים כליל יחלוף (ישעיה ב׳) . ישובו רשעים לשאולה (תהלים ט׳) . אבל ישראל נוחלים חיי עולם הזה וחיי עולם הבא בשביל צדקות שעושין שנא׳ ועמך כלם צדיקים וגו׳ (ישעיה ס׳) . ואומר ויקבלון מלכותא קדישי עליונים וגו׳ .

ומנין שישראל נקראו עליונים שנא׳ אמרתי אלהים אתם ובני עליון כולכם (תהלים פ״ב):

הא אין ה״א אלא שמו של הקב״ה המפורש שבו נברא העולם כלו שנאמר אלה תולדות השמים והארץ בהבראם א״ת בהבראם אלא בה״א בראם. ומנין שאף שמים וארץ שעתיד להתחדש אין נבראים אלא בה״א שנאמר השמים החדשים והארץ החדשה (ישעיה ס״ו). שמים חדשים וארץ חדשה לא נאמר אלא השמים החדשים והארץ החדשה מכאן אתה למד שלא היתה יגיעה מלפני הקב״ה לא במעשה בראשית של עולם הזה ולא במעשה אחרית של עולם הבא שלא בראו אלא בדבר שאין בו ממש אחר בלבד בה״א ומה נשתנה מכל האותיות שבהם ניתנה תורה לישראל שאין בו ממש מפני שכל האותיות כשהאדם מוציאן מפיו הוא מרגיש הן בשפתיו ובלשונו ומוציא טיפת רוק מפיו. אבל ה״א אינו מקבל טומאה מפני שכשאדם מוציאו מפיו אינו מרגיש בו לא בשפתיו ולא בלשונו ואין מוציא בה טיפת רוק מפיו. כל האותיות כולן מקבלות טומאה אבל ה״א אינה מקבלת טומאה מפני שכל שמות המפורשות אינם נכתבות אלא בה״א ובה״א נתחתמו שמים וארץ ועולם הזה ועוה״ב וימות המשיח וכמה הן אותיות שבהן נתחתמו שמים וארץ שתים עשרה הן כנגד שתים עשרה שעות היום ושתים עשרה שעות הלילה ושנים עשרה חדשי שנה ושתים עשרה מזלות ושנים עשרה

שבטים ושתים עשרה ארצות וכלן על שמותם של
שבטים שנא׳ יצב גבולות עמים למספר בני ישראל
ואלו הן שתים עשרה אותיות שנא׳ אהיה אשר אהיה
שלחני אליכם (שמות ג׳) הרי י״ב אותיות . וכיצד
נחתמו בהן ד׳ ד׳ לכל רוח ורוח שתי אותיות מלמעלה
לכל רוח ושתי אותיות מלמטה לכל רוח . א״ה
מלמטה י״ה מלמעלה א״ה מלמעלה י״ה מלמטה
ורוח רביעית פתוחה ועומדת ואינה חתומה יש זמן
שהיא פתוחה ועומדת ואינה חתומה ויש זמן שהיא
חתומה ובזמן שהיא חתומה אינה חתומה אלא בי״ה
ו״ה י״ה למעלה ו״ה למטה ומפני מה יש זמן שהיא
פתוחה מפני שבו ירד הקב״ה לבלבל את הלשון שנ׳
וירד ה׳ לראות את העיר וגו׳ (נ״ח) . ובה ירד על הר
סיני שנאמר וירד ה׳ על הר סיני (יתרו) . ובה עתיד
לירד לירושלם לחדש את העולם שנא׳ ועמדו רגליו
ביום ההוא על הר הזיתים (זכריה י״ד) . ואומר כן ירד ה׳
צבאות לצבא על הר ציון (ישעיה ל״א) . וכל אותיות הלל
של אש הן ומראיהן כמראה ברק ולהבת אור
סביב להן וכל אחת ואחת שיעור קומתו עשרים
ואחד אלפים רבבות פרסאות וכלן קשורות כתרים של
זיקי זוהר מפני שהן חקוקות בעט באצבע ידו של
הקב״ה ומנין שכל שם ושם שיעורו עשרים ואחד
אלפים רבבות פרסאות וכולן קשורות של זיקי זוהר
שכן אהיה בגימטריא . ומה הוא שאמר הכתוב אהיה
אשר אהיה (שמות) מלמד שאמר הקב״ה אני הייתי

ואהיה אני הייתי קודם שנברא העולם ואני הוא משנברא העולם ואני הוא שאהיה לעולם הבא. דבר אחר אהיה אשר אהיה אמר הקדוש ברוך הוא אני ״אדון ״הכל ״יצרתי ״הכל. ״הכל ״יצרתי ״הכל ״אדון אני. דבר אחר אהיה אשר אהיה אמר הקב״ה במדת רחמים בראתי את העולם ובמדת רחמים אני מנהיגו ועתיד אני לחדשו במדת רחמים ומנין שבמדת רחמים ברא את העולם שנאמר זכור רחמיך ה׳ וחסדיך כי מעולם המה (תהלים כ״ה). ומנין שבמדת רחמים הוא מנהיגו שנא׳ ויעבור ה׳ על פניו וגו׳ (שמות ל״ג). ומנין שהוא עתיד לחדשו במדת רחמים שנא׳ כה אמר ה׳ שבתי לירושלם ברחמים ביתי יבנה בה (זכריה א׳). דבר אחר אהיה אשר אהיה אמר הקב״ה במדת הטוב בראתי את העולם ובמדת הטוב אני מנהיגו ואני עתיד לחדשו במדת הטוב. ומנין שבמדת הטוב ברא את העולם שנא׳ טוב ה׳ לכל (תהלים קמ״ה). ומנין שבמדת הטוב מנהיגו שנא׳ טוב ה׳ למעוז ביום צרה (נחום א׳). ומנין שבמדת הטוב עתיד לחדשו שנא׳ הטיבה ה׳ לטובים (תהלים קכ״ה). ד״א אהיה אשר אהיה אמר הקב״ה במדת אמונה בראתי את העולם ובמ״א אני עתיד לחדשו ומנין שבמדת אמונה ברא את העולם שנ׳ ה׳ אלהי אתה ארוממך אודה את שמך כי עשית פלא עצות מרחוק אמונה אומן (ישעיה כ״ה). ומנין שבמדת אמונה מנהיגו שנ׳ אל אמונה ואין עול (האזינו). ומנין שעתיד לחדשו במדת אמונה שנאמר ואמונתי וחסדי עמו (תהלים פ״ט):

ך ז (ס"א ואיזהו) חותמות של הקב"ה שבהן נחתמו כל נשמות המפורשים שעל כסא הכבוד שנאמר זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור זה שמי לעולם אלו שמות המפורשים וזה זכרי לדור דור חותמות השם שכל שם ושם שבמרכבה יש לו חותם (ס"א נעל). ויש לו כנוי והקב"ה יושב על כסא אש וסביב סביב לו בעמודי אש שמות המפורשים כל אחד בטכסי אש כל אחד ואחד בתוך מראה אש ועמהם חיילות רבות של שרי מערכות עצומות של גדודי אש ובזמן שאדם משתמש בהם מתמלא כל רקיע ורקיע כלו אש ויורדין לשרוף את העולם באש כיון שמגיעים לארץ רואים שכנפי שמים קשורים בכנפות הארץ וכנפות הארץ קשורים בכנפות שמים וחתומים בטבעת אהיה אשר אהיה מיד עומדים מכעסן וניהגין במדת רחמים עם כל העולם ועם אותו אדם המשתמש בהם שאלמלא לא חתם הקב"ה בחותמו ארבע רוחות העולם כשאדם משתמש בהן מיד העולם מתמלא אש אלא שחתם הקב"ה בחותמו ואינו שולט אש לעולם שנאמר הלא כה דברי כאש נאום ה' (ירמיה כ"ג). והשם שהוא נתגלה למשה בסנה מתוך אהבה מתוך הרחמים ומתוך הענוה. ומתוך הישרות. ומתוך השפלות. ומתוך הצדקה ומתוך האמונה. ומתוך אברהם יצחק ויעקב שאפילו אברהם יצחק ויעקב שהם גדולים ממלאכי השרת והקב"ה אהבם אהבה

גמורה לא גלה להם שם המפורש אלא למשה בלבד שנא׳ ושמי ה׳ לא נודעתי להם (וארא). ומה הודיע להם מקצת שמו שאינו מפורש שנאמר וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי וגו׳ ג׳ אותיות הללו הודיע להם כנגד שלשתן ש׳ כנגד אברהם ד׳ כנגד יצחק י׳ כנגד יעקב ולכלם שם אחד גלה להם אבל למשה גילה לו כל השמות בין שמות המפורשים בין שמות החקוקים על כתר מלכות שבראשו ובין שמות החקוקים על כסא הכבוד בין שמות החקוקים בטבעת שבידו בין שהן עומדין בעמודי אש סביבות מרכבותיו בין שמות שהן סביבות שכינה כנשרי מרכבה בין שמות שנתחתמו בהן שמים וארץ ים ויבשה הרים ובקעות תניני ההומות וסדרי עולם וסדרי בראשית סדרי מעונות זבול וערבות וכסא הכבוד אוצרות חיים וגנזי ברכות גנזי טל ומטר גנזי ברקים גנזי עננים גנזי רוחות וגנזי נשמות של חיים ושל מתים שנא׳ יודיע דרכיו למשה (תהלים ק״ג). ומפני מה לא גילה דרכיו לאברהם שפירש עצמו מאצל ע״ז ונדבק תחת כנפי השכינה ועמד בעשר נסיונות וליצחק שנעקד כשה המים על גבי המזבח ומסר דמו להקב״ה וליעקב שהרחיק את עצמו ואת בניו ואת בנותיו ואת קרוביו מחטא ומע״ז שנא׳ ויאמר יעקב אל ביתו הסירו אלהי הנכר (וישלח). אלא מלמד שלאברהם לא גילה לו מפני שזרעו של ישמעאל נופל בגיהנם. ליצחק מפני זרעו של עשו שנופל בגיהנם.

ולמה לא גילה ליעקב שבחר בו הקב"ה לסגולתו וחקק דמותו על כסא הכבוד שברקיע שנא' כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו (תהלים קל"ה). ובו משבחים לפניו עליונים ותחתונים בכל יום שנא' ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר (ישעיה מ"ט). אלא מפני שאמר שנסתרו דרכיו לפני בוראו שנא' למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מה' (שם מ'). לפיכך לא גילה לו :

ז זי"ן זה שמו של הקב"ה שהוא זן ומפרנס כל יצורי כפיו בכל יום ויום מקרני ראמים ועד ביצי כנים שנאמר מפרי מעשיך תשבע הארץ (תהלים ק"ד). ואומר פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון (שם קמ"ה). וכמה מפתחות יש לו להקב"ה יש לו מפתח של אשה שנ' ויפתח את רחמה (פ' ויצא). יש לו מפתח של גשמים שנא' יפתח ה' לך את אוצרו הטוב (פ' כי תבא). יש לו מפתח של תחיית המתים שנאמר וידעת כי אני ה' בפתחי את קברותיכם (יחזקאל ל"ז). יש לו מפתח של פרנסה שנ' פותח את ידך (תהלים קמ"ה). יש לו מפתח של נקבים שנאמר מהר צועה להפתח (ישעיה נ"א). ויש לו מפתח של מן שנאמר ודלתי שמים פתח וימטר עליהם מן. ס"א ויצו שחקים ממעל (תהלים ע"ח). יש לו מפתח של חדוש מלכיות שנא' ופתחו שעריך תמיד (ישעיה ס"ו). יש לו מפתח של עינים שנא' אז תפקחנה עיני עורים (שם ל"ה). וכתיב ויגל ה' את עיני בלעם (פ' בלק). יש לו מפתח של הרשים שנאמר אזני הרשים תפתחנה (ישעיה ל"ה). יש לו מפתח של שפתים, שנאמר ה' שפתי תפתח (תהלים נ"א). יש לו מפתח של פה שנאמר יפתח ה' את פי (פ' בלק). יש לו מפתח של לשון שנ'

ומה' מענה לשון (משלי י"ז) · יש לו מפתח של אסורים
שנאמר ה' מתיר אסורים. יש לו מפתח של ארץ שנ'
תפתח ארץ ויפרו ישע (ישעיה מ"ה) יש לו מפתח של גן
עדן שנאמר פתחו לי שערי צדק. יש לו מפתח של
גיהנם שנא' פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים
(ישעיה כ"ו) אל תקרי שומר אמונים אלא שומר אמנים
שאומר אמן שבשביל אמן שעונין רשעים מתוך גיהנם
ניצולים מגיהנם כיצד עתיד הקב"ה להיות יושב בגן
עדן ודורש וכל הצדיקים יושבים לפניו וכל פמליא של
מעלה עומדים על רגליהם מימינו של הקב"ה וחמה עם
המזלות ולבנה וכל הכוכבים משמאלו והקב"ה דורש
להם טעמי תורה חדשה שעתיד הקב"ה ליתן להם על
ידי משיח וכיון שמגיע לאגדה עומד זרובבל בן שאלתיאל
על רגליו ואומר יתגדל ויתקדש וקולו הולך מסוף העולם
עד סופו וכל באי עולם עונין אמן ואף רשעי ישראל
וצדיקי אומות העולם שנשתיירו בגיהנם עונין ואומרים
אמן מתוך גיהנם עד שמתרעם כל העולם כולו וקולם
נשמע בפני הקב"ה והוא שואל עליהם ואומר מה קול
רעש גדול ששמעתי משיבין מלאכי השרת ואומרים
לפניו רבונו של עולם אלו רשעי ישראל וצדיקי אומות
העולם שנשתיירו בגיהנם שעונין אמן מתוך גיהנם.
מיד מתגלגלין רחמיו של הקב"ה עליהם ביותר ואומר
מה אעשה להם יותר על דין זה כבר יצר הרע גרם
להם באותה שעה נוטל הקב"ה מפתחות של גיהנם
ונותנן למיכאל וגבריאל בפני כל הצדיקים ואומר להם
לכו ופתחו שערי גיהנם והעלו אותם מתוך גיהנם שנא'
פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים (שם) מיד
הולכים מיכאל וגבריאל ופותחים ארבעים אלפים שערי
גיהנם ומעלים אותם מתוך גיהנם וכיצד מעלים אותם
מתוך גיהנם מלמד שכל גיהנם וגיהנם שלש מאות

פרסאות ארכו וג' מאות פרסאות רחבו ועביו א' ף פרסה ועמקו אלף פרסה וכל רשע רשע שנופל לתוכו שוב אינו יכול לעלות מתוכם מה עושין מיכאל וגבריאל באותה שעה תופשין ביד כל אחד ואחד מהן ומעלין אותן כאדם שהוא מקים את חבירו בחבל מתוך הבור שנא' ויעלני מבור שאון מטיט היון (תהלים מ') . ועומדים עליהם גבריאל ומיכאל באותה שעה ורוחצין אותן וסכין אותן ומרפאים אותם ממכות גיהנם ומלבישין אותם בגדים נאים וטובים ותופשים בידם ומביאין אותם לפני הקב"ה ולפני כל הצדיקים כשהן מגוהצים ומכובדים שנאמר כהניך לבשו תשועה והסידיך ישמחו בטוב (דברי הימים כ"ו) כהניך אלו צדיקי אומות העולם שהן מכהנין להקב"ה בעוה"ז כגון אנטונינוס בן אסוירוס והביריו . והסידיך אלו רשעי ישראל שנקראו הסידים שנאמר אספו לי חסידי (תהלים ג') וכשמגיעין לפתח גן עדן נכנסין גבריאל ומיכאל תחלה ונמלכים בהקב"ה משיב הקב"ה ואומר להם הניחו להם שיכנסו ויראו את כבודי וכיון שנכנסין נופלין על פניהם ומשתחוים לפניו ומברכין ומשבחין שמו של הקב"ה מיד צדיקים גמורים וישרים שיושבים לפני הקב"ה נותנים הודאה ומרוממים להקב"ה שנאמר אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך (שם ק"כ) ואומר וירוממוהו בקהל עם וגומר (שם ק"ז) :

ח חית אל תקרי חית אלא חטא מפני שחטא נחשב להם לרשעי ישראל בצדקה בשעה שהן רואין פני גיהנם ומקבלין עליהן בעצמן דינם של גיהנם וכיון שמעלין אותן וחוזרין בתשובה לפני הקב"ה מיד מתקבלין לפני שכינה כצדיקים וחסידים שלא חטאו מעולם ומקבלים שכר על כל חטא שהיה בידם כצדקה שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ויעשו משפט וצדקה עליהם חיה יחיה (יחזקאל י"ח) בהן יחיה לא נאמר אלא

עליהם מלמד שעליהם הוא יחיה עם הצדיקי' והחסידי' ותמימי' וישרים בעלי צדקה וגומלי חסדים ובעלי תורה ואנשי אמונה לעולם הבא ולא עוד אלא שמעלין אותם ומושיבין אותם בישיבה אצל השכינה מפני ששברו את לבם בתשובה לפני הקב"ה שנאמר קרוב י"י לנשברי לב (תהלים ל"ד) דבר אחר קרוב י"י לנשברי מלמד שכל מי שלבו שבורה בכל יום ורוחו נמוכה ודבורו ממועט בפיו בכל יום עמו שכינה מהלכת בכל יום ולא עוד אלא שמעלה עליו הכתוב כאלו מזבח בנוי בלבו ומעלה עולות וזבחים עליו לפני הקב"ה שנאמר זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדכא (שם כ"א) ד"א קרוב י"י לנשברי לב שכל שבורי לב חביבין לפני הקב"ה יותר ממלאכי השרת שמלאכי השרת מרוחקים מן השכינה שלשים וששה אלפים רבבות פרסאות שנאמר שרפים עומדים ממעל לו (ישעיה ו') לו בגימטריא שלשים וששה אלפים הן מלמד שגיפו של שכינה מאתים ושלשים וששה רבבות פרסאות ק' ושמונה עשר ממתניו ולמעל' מאה ושמנה עשר ממתניו ולמטה ופרסאות הללו אינן כפרסאות שלנו אלא בפרסה שלו שהפרסה שלו אלף אלפים אמה ואמה שלו ד' זרתות וטפח וזרת שלו מסוף העולם עד סופו שנאמר מי מדד בשעלו מים ושמים בזרת תכן (ישעיה מ) ד"א שמים בזרת תכן מלמד שהשמים ושמי השמים זרת אחד אורכן וזרת אחד רחבן וזרת אחד קומתן וארץ וכל תהומות פרסת רגל אחד ארכה ופרסת רגל אחד רחבה ופרסת רגל אחד קומתה עד הרקיע הראשון אבל שבורי לב הקב"ה קרוב אצלו כל היום מאמה אל אמה לכך נאמר קרוב י"י לנשברי לב (תהלים ל"ד) לנשברי לב הוא קרוב ולא לנמהרי לב שכבר כתוב אחריו אמרו לנמהרי לב חזקו ואל תיראו אלא מלמד שהקב"ה הוא מרחיק שכינתו

מעל גבהי לבב וכולן נחשבין עליו כתועבה שנאמר תועבת י"י כל גבה לב יד ליד לא ינקה (משלי י"ו) ואין תועבה אלא ע"ז שנאמר ולא תביא תועבה אל ביתך (פרשת עקב) מכאן מצינו שכל מי שיש לו גסות הרוח כאלו עובד ע"ז ולא עוד אלא שמעל' עליו הכתוב כאלו בנה במה בלבו ומקטיר עליו קטורת לע"ז שאין תועבה האמורה כאן אלא ע"ז שנא' כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ (פ' אחרי מות) לכך נאמר תועבת י"י כל גבה לב (משלי) ומהו יד ליד לא ינקה מלמד שאפילו יש בו צדקה ונמילות חסדים כאברהם אבינו שקנה בצדקה שמים וארץ ועוה"ז ועוה"ב שנאמר ויאמר אברם אל מלך סדום הרימותי ידי אל י"י אל עליון קונה שמים וארץ (פ' לך לך) ויש בו גסות הרוח לא ינקה מדינה של גיהנם. ד"א יד ליד לא ינקה מלמד שאפילו יש בו תורה וחכמה כמשה רבינו ע"ה שקיבל תורה מיד ליד ויש בו גסות רוח לא ינקה מדינה של גיהנם לכן הוא אומר כי רם י"י ושפל יראה וגבוה ממרחק יידע (תהלים קל"ח) וכי שפל יראה וגבוה אינו רואה אלא מלמד שאין מסתכל הקב"ה במי שיש בו גסו' הרוח כמי שאינו מסתכל באדם שהוא שונא לו מנעוריו שאין שונא לו להקב"ה אלא מי שיש לו גסות הרוח שנאמר לב נשבר ונדכא אלהים לא תבזה (שם כ"א) לכך נאמר כי רם י"י ושפל יראה וגו' ומהו וגבוה ממרחק יידע בב' יודין מלמד שאמר הקב"ה כל מי שיש בידו גסות הרוח מעלה אני עליו כאלו מקללני בשני העולמות שאין שני יודין אלא אחד בעוה"ז ואחד בעולם הבא. וכל מי שזובח את יצרו בכל יום ומתודה עליו מעלה אני עליו כאלו כבדני בשני עולמות שנאמר זובח תודה יכבדנני (שם נ') שני נוני"ן אחד לעוה"ז ואחד לעוה"ב:

ט׳ אל תקרי טי״ת אלא טיט ומהו טיט זה טיט שבידו של הקב״ה שנאמר הנה כחומר ביד היוצר (ירמיה י״ח). שכל העולם כלו לא נברא אלא הימנו ולבסוף עתידים כלם שחוזרים לטיט שנאמר הכל הולך אל מקום אחד הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר ואי טיט אלא עפר שנברא ממנו אדם הראשון שנאמר וייצר ה׳ אלהים את האדם עפר מן האדמה (פ׳ בראשית) ומנין שאין טיט אלא עפר שנאמר ויבא סגנים כמו חומר וכמו יוצר ירמוס טיט (ישעיה מ״א) ד״א טיט זהו טיט של עולם הבא שהצדיקים מציצין הימנו כתות כתות כעשבי השדה בכמה לבושין שריחן הולך מסוף העולם עד סופו כריח גן עדן שנאמר ויציצו מעיר כעשב הארץ (תהלים ע״ב) אין עיר אלא ירושלים שנאמר העיר אשר בחרתי בה (מלכים א׳ יא) מכאן אתה למד שאין הקב״ה מחיה מתים אלא בארץ ישראל כה אמר ה׳ בורא השמים ונוטיהם וגו׳ (ישעיה מ״ב) ואומר ונתתי צבי בארץ חיים (יחזקאל כ׳) ומהו ארץ חיים וכי יש ארץ חיים וארץ מתים אלא זו ארץ ישראל שנקראת ארץ החיים שמתיה חיים תחלה לעוה״ב אם כן צדיקים שבחוצה לארץ כגון משה ואהרן ושאר כל הצדיקים שבארבע פינות העולם היאך חיין ובאין לעולם הבא אלא מלמד שבשעת תחה״מ הקב״ה יורד משמי שמים העליונים ויושב על כסאו בירושלם שנא׳ בעת ההוא יקראו לירושלם כסא ה׳ (ירמיה ג׳) וקורא להם הקב״ה למלאכי השרת ואומר

להם בני לא בראתי אתכם אלא לשעה זו כדי שתעשו
לי קורת רוח משיבים מלאכי חשרת ואומרים לפניו
רבונו של עולם הננו לעמוד לפניך בכל דבר שאתה
רוצה משיב הקב"ה ואומר להם לכו ושטטו בארבע
רוחות העולם והגביהו את ארבע כנפות הארץ ועשו
מחילות מחילות בקרקע לכל צדיק וצדיק שבחוצה
לארץ עד א"י והביאו לי כל צדיק וצדיק צדיק פב"פ חסיד
פלוני בן פלוני חכם פלוני בן פלוני שמסרו עצמן על
קדושת שמי בכל יום ויום כדי שלא יצטערו ויבאו לא"י
ואני מחיה אותם מיד הולכים כל מלאך ומלאך וכל שרף
ושרף וכל שר ושר וכל גדוד וגדוד ומשוטטים בארבע
רוחות העולם ומגביהין ד' כנפות הארץ ומנערין רשעים
ממנה שנאמר לאחוז בכנפות הארץ וינערו כל רשעים
ממנה (איוב לח) ועושין מחילות מחילות בקרקע הארץ
בשביל כל צדיקוצדיק שבח"ל ומביאין אותן בתוך מחילות
לא"י אצל הקב"ה לירושלים ועומד הקב"ה בעצמו
ומחיה אותן ומעמידן על רגליהן כיצד הקב"ה מחיה את
המתים לעוה"ב מלמד שנוטל הקב"ה שופר גדול בידו
שהוא אלף אמה באמתו של הקב"ה ותוקע בו וקולו
הולך מסוף העולם ועד סופו. בתקיעה ראשונה העולם
כלו רועש בתקיעה שנייה העפר מתפרד בתקיעה
שלישית עצמותיהן מתקבצין בתקיעה רביעית אברים
אברים מתחממין בתקיעה ה' עורותיהם מתקרמים
בתקיעה ו' רוחות ונשמות מתכנסות לגופיתן בתקיעה
שביעית חיים ועומדים על רגליהם בלבושיהם שנא

ה׳ צבאות יגן עליהם ואכלו וכבשו אבני קלע ושתו המו כמו יין ומלאו במזרק כזויות מזבח והושיעם ה׳ אלהים ביום ההוא כצאן עמו כי אבני נזר מתנוססת על אדמתו (זכריה ט׳):

י׳ אל תקרי יו״ד- אלא יד מלמד שזהו יד ושם טוב שעתיד הקב״ה ליתן להם לצדיקים לעוה״ב בירושלם ובבית המקדש שנאמר ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב וגו׳ (ישעיה נ״ו). ואין ביתי אלא בית המקדש שנאמר כי ביתי בית תפלה וגו׳ (ישעיה שם). ואין חומה אלא ירושלים שנאמר על חומותיך ירושלם (שם ס״ב). ואין יד אלא מנות שנא׳ חמש ידות (פ׳ מקץ). ומהו יד מלמד שעתיד הקב״ה לקרות לכל הצדיקים בשמן ונותן להם כוס של סם חיים בידן כדי שיהי׳ חיים וקיימים לעולמים. ומהו שם מלמד שעתיד הקב״ה מגלה שם המפורש לכל הצדיקים לעולם הבא שנבראים בו שמים החדשים וארץ החדשה כדי שיהיו כולם יכולים לבראות עולם חדש שנאמר שם עולם אתן לו אשר לא יכרת (ישעיה ס״ג). ומנין שזה שם המפורש נאמר כאן שם עולם ונאמר להלן זה שמי לעולם מה להלן שם המפורש אף כאן שם המפורש. ד״א שם עולם אתן לו שלא יפסיק (ס״א יפסקו) שמו מן העולם שכשם ששמים חדשים וארץ חדשה קיימים לעולמי עולמים כך עתיד שמו של הצדיקים חיים וקיימים לעולם שם זרעם וזרע זרעם שיעמדו לעולם שנאמר כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה

עומדים לפני נאם ה׳ כן יעמוד זרעכם ושמכם (סוף ישעיה) . ד״א שם עולם מלמד ששלש מאות וארבעים עולמים עתיד הקב״ה להנחיל לכל צדיק וצדיק לעוה״ב שכן שם בגימטריא ג׳ מאות וארבעים הוו . ד״א שם עולם אתן לו נאמר בראש הפסוק הזה ונתתי להם בביתי ובחומותי ובסוף נאמר אתן לו אם נאמר אתן לו למה נאמר ונתתי להם ואם נאמר ונתתי להם למה נאמר אתן לו מלמד שכל הצדיקים כלן נותן להם הקב״ה יד וחלק שכר טוב ושם ותהלה ושבח ומלכות לעוה״ב ולמשיח בן דוד נותן יד וחלק שכר טוב ושם עולם תהלה וגדולה ושבח כתר כלול קדושה ומלכות כנגד כל הצדיקי׳ כלן לעולם הבא יד זה כום של חיים שמשקהו הקב״ה למשיח ולצדיקים לעתיד לבא . חלק שכר טוב זה שלש מאות וארבעים עולמים שכל צדיק וצדיק נוטל בחלקו כל אחד ואחד לפי שכר מעשיו לעוה״ב . שם עולם זה שם המפורש שעוה״ב נברא בו . תהלה וגדולה . זה אור מאירה עינים שהם מסתכלין בהם מסוף העולם ועד סופו בסקירה אחת ושבח זו קומה זקופה כאדם הראשון כתר כלול זה ארגוונין טוב שהמלכים משמשין בהן קדושה שקוראין בהן מלאכי השרת ק׳ ק׳ ק׳ . ברון שקוראין לפני הקב״ה בשמים ממעל בעוה״ז . ומלכות שכל הנכשל בהם כצדיקים משתמש לעוה״ב במלוכה וכבוד ברכות וממשלה כדוד מלך ישראל שנאמר והיה הנכשל בהם ביום ההוא כדוד ובית דוד כאלהים

מלאך ה׳ (זכריה י״ב) . ואור נוגה סביב סביב להן לכל צדיק וצדיק לעוה״ב ושכינה עמה׳ בכבוד בכל מקום באב שהוא יושב על כסא הכבוד וכמלך שש ושמח בשמחת בניו ובנותיו שנ׳ ואני אהיה לה נאם ה׳ חומת אש סביב לה ולכבוד אהיה בתוכה (זכריה ב׳) ואומר רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך וגו׳ (שם) :

ב כ״ף זה כ״ף שבועה . כ״ף שהוא מכה זו על גב זו בשמחה רבה בסעודה של צדיקים לעולם הבא ועומד ומרקד לפניהם בסעודה וכל צדיק וצדיק מהלכת עמו שכינה ברבי רבבות מלאכי השרת ועמודי ברק סביב להן וניצוצין של זוהר מוקפת להן וזקוקי זיו מבהיקים את פניהם וזיקי אור מקרין את עפעפיהם ורוחות מתכנשין לפניהם ועננים מזילים לנגד פניהם והרים מרקדים לפניהם . ועל אותה שעה אמר (ישעיה כ״ו) ה׳ רמה ידך מהו רמה ידך מלמד שעתיד ישעיה לומר לפני הקב״ה בסעודה של צדיקים בגן עדן בשעה שהוא מרקד לפניהם רבש״ע רמה ידך לא יבאו רשעים ויראו בטובתן של צדיקים משיב הקב״ה ואומר ישעיה בני יבאו ויראו בשמחתם ובטובהם וילבשו בושה וכלימה שנאמר יחזו ויבושו קנאת עם (ישעיה שם) . משיב ישעיה ואומר לפניו רבש״ע לא יבאו ולא יראו אומר הקב״ה מי מכריע בינינו שנעשה כדברו משיב ישעיה ואומר לפניו רבש״ע תבא כנסת ישראל הגדולה ותכריע בינינו ונעשה . מיד קרא הקב״ה למטטרון שר הפנים ואומר עבדי לך

ותבא אלי כנסת ישראל כדי שתכריע בינינו ומיד הולך מטטרון ומביא כנסת ישראל לפני הקב"ה ולפני ישעיה וכיון שרואה כנסת ישראל את הקב"ה אמרה לפניו רבש"ע למה קראת אותנו משיב הקב"ה ואמר לה בתי מפני שאני אומר יבאו רשעים ויראו בטובתן של צדיקים משיבה יראו ויבושו שנא' ותרא אויבתי ותכסיה בושה (סוף מיכה). באותה שעה באין רשעים לפתח גן עדן ועומדין להסתכל בטובתן של צדיקים ורואים כל הצדיקים כל א' ואחד, כפי כבודו במלבוש מלכות ובכתר מלכות ובעדי מרגליות של מלכים וכל אחד וא' יושב כמלך על כסאו של זהב ולפני כל אחד ואחד שלחן של מרגליות וביד כל אחד ואחד כום של זהב מרוקם באבנים טובות ומרגליות שהוא מלא סם חיים וכל מעדני גן עדן מונחים לפניהם על השלחן ולפני כל אחד ואחד עומדים ג' מלאכי השרת לשמשן וקרני הדר על ראשיהם וזיקים וברקים יוצאים אז מפיהם וזיו פניהם הולך מסוף העולם ועד סופו כזיו החמה שנאמר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו (שופטים ה') . ושמים ושמי השמים פותחין את דלתותיהן וממטירים עליהם טללי בושם של אפרסמון טהור שריחו הולך מסוף העולם ועד סופו ואלף אלפים מלאכי השרת עומדים לפניהן ואוחזין בידיהם כינורו' ונבלים ומצלתים וכל כלי שיר ומרננים לפניהם בסעודה והקב"ה עומד בעצמו ומרקד בעצמו בסעודה וחמה ולבנה וכוכבים ומזלות מימינו ומשמאלו ומרקדים

לפניהם עמו וכיון שהרשעים רואים כל אותה גדולה מלכות וכל אותה תפארת וכבוד מגביהין את קומתן מאה אמה בהיכל מפני כבודן של צדיקים להסתכל בהן ויהיו שואלים עליהם לומר מי אלו שכל אותו הכבוד וכל אותה גדולה עשה להם הקב״ה משיבים מלאכי השרת ואומרים לפניהם הללו עמו של הקב״ה שעסקו בתורתו ובמצותיו והביאום לגן עדן ליתן להם שכר טוב וחלק טוב מיד נופלים רשעים על פניהם ופותחים את פיהם בשבחו של הקב״ה ושל צדיקים ואומרים אשרי העם שככה לו אשרי העם שה׳ אלהיו (סוף תהלים קמ״ד):

ל למד אל תקרי למד אלא ״לב ״מבין ״דעת מלמד ששקול הלב כנגד כל האברים לאדם יש לו עינים אף ללב יש לו עינים לאדם יש לו אזנים אף ללב יש לו אזנים לאדם יש לו פה אף ללב יש לו פה לאדם יש לו דבור אף ללב יש לו דבור לאדם יש לו נהימה אף ללב יש לו נהימה לאדם יש לו צעקה אף ללב יש לו צעקה. לאדם יש לו הליכה אף ללב יש לו הליכה. כן כל המדות שיש להם לאיבריו של אדם יש ללב עין רואה אף הלב רואה שנאמר ולבי ראה הרבה חכמה ודעת (קהלת א׳). אוזן שומעת אף הלב שומע שנאמר לב שומע לשפוט (מלכים ג׳). דבור מנין שנאמר אמרתי אני עם לבי (קהלת א׳). צפצוף הלשון מנין שנא׳ בחנת לבי פקדת לילה צרפתני בל תמצא זמותי בל יעבר פי. צועק

מנין שנא׳ צעק לבם אל ה׳ (איכה). אדם מתנחם אף הלב כן שנא׳ וינחם אותם וידבר על לבם (פ׳ ויחי). אדם מחוקק אף הלב מחוקק שנאמר לבי לחוקקי ישראל (שופטים ה׳). הליכה מנין שנאמר עשוק אפרים רצוף משפט כי הואיל הלך אחרי צו (הושע ה׳). מנין שהלב כותב שנאמר כתבם על לוח לבך (משלי ג׳). אדם מרחיש אף הלב כן שנאמר רחש לבי דבר טוב (תהלים מ״ה). אדם עולץ אף הלב יעלוץ שנאמר עלץ לבי (שמואל״ב׳). אדם מטהר אף הלב מטהר שנאמר לב טהור ברא לי אלהים (תהלים נ״א). אדם מגיל אף הלב כן שנאמר יגל לבי (שם י״ג). אדם מתעצב אף הלב כן שנאמר ויתעצב אל לבו (סוף בראשית). אדם נוער אף הלב נוער שנאמר אני ישנה ולבי ער (שיר ה׳). מנין שהלב ישן באדם שנאמר ישן לב ואין מבין. אדם חכם אף הלב חכם שנאמר חכם לב יקח מצות (משלי כד). אדם מטפש אף הלב כן שנ׳ כי בשרירות לבי אלך (פ׳ נצבים) ואין שרירות אלא טיפשות. אדם דורש אף הלב כן שנאמר ונתתי את לבי לדרוש (קהלת א). אדם עוסק אף הלב עוסק שנא׳ והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך (פ׳ עקב). אדם מרפא אף הלב כן שנאמר חיי בשרים לב מרפא (משלי י״ד). אדם נשבר אף הלב כן שנאמר לב נשבר ונדכא (תהלים נ״א). אדם רם רוח אף הלב כן שנאמר ורם לבבך (פרשת עקב). אדם יש לו שכחה אף הלב כן שנאמר נשכחתי כמת מלב

(תהלים ל"ה). אדם ישיש אף הלב כן שנאמר וראיתם ושש לבכם (ישעיה ס"ו). אדם שמח אף הלב כן שנא' לב שמח ייטיב פנים (משלי י"ז). אדם טוב אף הלב טוב שנ' שמח וטוב לב (אסתר). כל מה שיש באדם יש בלב מכאן למדנו שהלב שקול כנגד רמ"ח איברים שבאדם ולא עוד אלא שנים עשר דברים יש בו באדם ואלו הן לב מבין דעת ותבונה כליות יועצות עצות טובות ורעות פה מחתך בכל מיני מאכלות לשון גומר כל מיני שוחקות. חיך טועם כל מטעמי מאכלות קנה מושך ומוציא כל רוחות וקולות. וושט בולע כל מיני מאכל ומשקה וריאה שואבת כל מיני משקין כבד כועס ומרה זורקת בו טיפה ומניחתו טחול שוחק כל מיני שחיקות. קורקבן שוחק כל מיני אבילות קבה ישנה שנת מתוקה ואין שנאה ואהבה אלא בלב שנאמר לא תשנא אחיך בלבבך (פ' קדושים). ונא' ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך (פ' ואתחנן). ואין קנאה אלא בלב שנאמר כי יום נקם בלבי (ישעיה ס"ג). ואין דאגה אלא בלב שנאמר דאגה בלב איש ישחנה (משלי י"ב). ואין דיווי אלא בלב שנאמר והסר כעס מלבך (קהלת י"א) לפיכך אין הקב"ה צופה אלא ללב שנ' כי האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב (שמואל א').

מ כ"ם מפני מה כם קורא אותם שנים בבת אחת מפני ששנים עומדים ברזי כסא הכבוד וכלם חקוקים בטכסי שלהבת על כסא הכבוד וקושרין בראשן כתרים של אורה וכיון שמגיע זמן קדושה ואין

הקב"ה יורד ממרום רומו והדר במרכבה שניהם מתקרבים זה אצל זה ואומרים אימתי ירד הקב"ה ממרום רומי רומים וירד במרכבה ואנו נראה מראה דמות פניו ונאמר שירה לפניו שנאמר מתי אבא ואראה פני אלהים (תהלים מ"ב) . ומהו מתי אבא מלמד שלא אמרה רוח הקודש דבר זה אלא כנגד אותה שעה שאומרים אותיות שבמרכבה קודם שתבא שכינה ותרד על כסא מרכבה מתי יבא הקב"ה וישב על כסא הכבוד ונקבל את פניו בשמחה ובשירות וכיון שבא הקב"ה וירד במרכבה כל שרי המרכבה וכל החיות שבמרכבה וכל אותיות שבמרכבה מקדימים בשירות להקביל אותו אף מם ומם שבמרכבה מקבלים פני שכינה באותה שעה בשירי עוז ומלכות ופותחים את פיהם ואומרים שירה ומה שיר שהם אומרים מם פתוחה אומרת מלכותך מלכות כל עולמים . ומם סתומה אומרת וממשלתך בכל דור ודור . מה עושה הקב"ה באותה שעה תופש לכל האותיות שבמרכבה ומחבקן ומנשקן וקושר להן שני כתרים לכל אחד ואחד כתר של מלכות וכתר של כבוד ואף מם פתוחה ומם סתומה תופסן הקב"ה בידו ומחבקן ומנשקן וקושר להן שני כתרים אחד של מלוכה וא' של כבוד למם סתומה אחד של ממשלה ואחד של תפארת ואח"כ מושיבן הקב"ה אחד מימינו ואחד משמאלו ומפייסן דברים ואומר להם אותותי שחקקתי באצבעותי בעט שלהבת אש גלוי וידוע לפני שלא

נקרא מלכותי אלא בכם ולא יקרא ממשלתי אלא בכם מלך מלכים ומושל מושלים לפי שבאות מם פתוחה נקרא הקב"ה מלך מלכים ובמם סתומה נקרא הקב"ה מושל מושלים שנאמר ומלכותי בכל משלה (תהלים ק"ג) . ואומר ה' ימלוך לעולם ועד (פ' בשלח) . ואומר מלך אלהים על גוים (תהלים מ"ז) . ואומר כי לה' המלוכה ומושל בגוים (תהלים כ"ב) . וכיון ששומעין מם פתוחה ומם סתומה מפי הקב"ה דבר זה פותחים את פיהם ואומרים שירה לפני הקדוש ב"ה ומה שירה אומרים לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש (דברי הימים כ"ט) . באותה שעה באין כל שרי מלכיות שבכל רקיע ורקיע לפני הקדוש ב"ה ונוטלין כתר מלכותם מעל ראשם ומניחים על גבי קרקע ערבות רקיע כנגד כסא הכבוד וכורעים ומשתחוים ונופלים על פניהם לפני הקב"ה ומקבלים פניו ואחר כך פותחין את פיהם ואומרים שירה לפניו ומה שירה שהם אומרים לפניו ממלכות הארץ שירו לאלהים זמרו ה' סלה (תהלים ס"ח) . וכל גדודי אש וכל שרפי להבה באין בשירות ותשבחות לפני הקב"ה ומקבלין פניו ומשתחוים לפניו שנאמר וצבא השמים לך משתחוים ואחר כך פותחין את פיהן ואומרים שירה מה שירה מלך אלהים על גוים אלהים ישב על כסא קדשו הקב"ה קדוש ויושב על כסא קדוש הקב"ה רם ונשא ויושב על כסא רם ונשא והקב"ה אש אוכלה אש חונה בסוד מערכות אש ומנין שנקרא קדוש שנ' קדוש קדוש קדוש ה' צבאות

ומנין שאף כסאו נקרא קדוש שנאמר ישב על כסא קדשו (שם). ומנין שנקרא רם ונשא שנאמר כה אמר רם ונשא (ישעיה נ"ז). ומפני מה נקרא רם ונשא כפני שהוא רם על כל רמים שבעולם שנאמר רם על כל גוים ה׳ (תהלים מ׳). אל תקרי גוים אלא גאים אלו שרי מלכים ורוזנים שהם מתגאים במרום מפני גובהן. מפני מה נקרא נשא מפני שהוא נושא בזרועו את כל העולם שנאמר ועד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אסבול וגו׳ (ישעיה מ"ו). מפני מה כסאו רם מפני שהוא רם על כל המדות שבעולם מפני מה נקרא נשא מפני שהוא נושא כל רוחות ונשמות שבעולם שנאמר כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי (ישעיה נ"ז). ומנין שנקרא אש אוכלה שנ׳ כי ה׳ אלהיך אש אוכלה הוא (פ׳ עקב). ומנין שאף כל מערכותיו אש שנאמר עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט (תהלים כ"ס). ומנין שהקב"ה נקרא כבוד שנ׳ ה׳ צבאות הוא מלך הכבוד סלה (כ"ד). וכסאו נקרא כבוד שנאמר כסא כבוד מרום מראשון וגו׳ (ירמיה י"ז):

נ נון נון מפני מה אחד רובץ ואחד זקוף ועומד מפני שנבראת בו נשמה לבריות שכל נשמה ונשמה פעם שהיא רובצת ופעם שהיא זקופה. בזמן שהאדם רובץ נפשו רובצת ובזמן שהאדם זוקף נפשו זוקפת שנאמר נר אלהים נשמת אדם חופש כל חדרי בטן (משלי כ"ו):

(פ״ח) ובזמן שהיא בגופו של אדם היא רובצת ובזמן שאינה בגופה של אדם היא זקופה וכן הוא אומר נר אלהים וכו׳. משל למלך שיש לו פלטרין בבית המטונף וכשבקש ליכנס בתוכו אומר לעבדיו הדליקו בתחלה בתוכו את הנר כדי שאראה מה שבתוכו אף הקב״ה ברא את האדם מן העפר ומן הדם ומן המרה א׳ אדם ד׳ דם מ׳ מרה ונפח באפיו נשמת חיים כדי שיחפש מה בחדרי לבבו של אדם שנא׳ נר אלהים נשמת אדם חופש כל חדרי בטן (שם). ואומר חוקר לב ובוחן כליות (ירמיה י״ז). מפני מה אינו חוקר אלא כליות ולב מפני שהלב מבין בינה ומחשב מחשבות וכליות יועצות עצות טובות ורעות אומר הקב״ה הללו הן מנהיגיו ופרנסיו של אדם ואין לי עסקי אלא בהן שכל איברים של אדם נוהגים על ידיהם לכך נאמר נר אלהים נשמת אדם (משלי). ד״א נר אלהים נשמת אדם ולא נשמת בהמה והלא נשמת אדם ונשמת בהמה הכל הולכין אל מקום אחד (קהלת ח׳). ולא עוד אלא שאחד האדם ואחד הבהמה מקרה אחד להם ליום המות שנאמר כי מקרה בני האדם ומקר׳ הבהמ׳ וגו׳ מה הוא כמות זה כן מות זה (קהלת ג׳). מה אדם מת אף בהמה מתה מה אדם מטמא בנגיעה במיתתו שנאמר הנוגע במת וגו׳ (פ׳ חקת). אף בהמה מטמאה במיתה בנגיעה שנאמר וכי ימות מן הבהמה וגו׳ הנוגע בנבלתם יטמא וגו׳ (פ׳ שמיני). ולא עוד אלא שמעולה בהמה מן האדם שהנוגע בנבלת אדם

מטמא טומאת שבעה אבל הנוגע בנבלת בהמה אינה
מטמא אלא טומאת ערב. ולא עוד אלא בזמן
שהבהמה מתה בעלה מוכר אותה לגוים וגוים אוכלים
את בשרה ועורה נותנים אותה לעבדה ולא עוד אלא
בזמן שהיא מתה רוחה יש לה מנוחה אבל אדם
כשהוא מת רוחו אין לו מנוחה מפני שמעמידין אותו
בדין ומסדרין לפניו כל מעשים שהיו בידו בין לטובה
בין לרעה ואומרים לו לא כן עשית ביום פלוני לא
כך פעלת ביום פלוני. חקתה (פ"א מחתה) ביום פלוני
ולא כך דברת ביום פלוני ואפילו שיחה קלה שבין
איש לאשתו בשעת תשמיש מגידין לו ביום די
הקבר שנאמר כי הנה יוצר הרים ובורא רוח מגיד
לאדם מה שיחו. ואם מתים בניו בחייו אומרים ל
מפני מה מתו בניך בחייך אם נסתמו עיניו בחיי
אומרים מפני מה נסתמו עיניך אם נעשה אלם בחיי
אומרים לו מפני מה נעשית אלם בחייך. אם נעשה
חרש. אם נעשה מצורע. הכל אומרים לו שהו
הקב"ה כל מעשיו ישרים שנאמר כי ישרים דרכי ד
צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם (הושע נ') . צדיקים
ילכו בם לגן עדן ופושעים יכשלו בם לגיהנם מפני
מה כשלת בעונך ואבדת את דרכיך ופילגת את עצמ
ועוררת לגיהנם ואם היה בידו להשיב טענה שהו
זוכה בה בדין מקבלין הימנו ואם לאו מכין אותו
פולסאות של אור ועושין אותו קטם ומפזרין אותו ב
רוחות העולם שנאמר והחמס קם למטה רשע (יחזק

ו׳) . ואח״כ מחזירין אותו ד׳ מלאכי השרת אחד אחד לכל רוח ורוח ומכניסין את קטמו מארבע רוחות העולם ומטמנים אותו בתוך הקבר עד שמגיע יום הדין הגדול שנאמר כי הנה יום בא בוער כתנור (מלאכי ג׳) . כי הנה יום בא זה יום הדין הגדול בוער כתנור זה גיהנם שנמשל כתנור שנאמר. נאם ה׳ אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלם (מלאכי ג) . והיו כל זדים אין זדים אלא לצים שנאמר זד יהיר לץ שמות (משלי כ״א) . מכאן אתה למד שכל אדם שיש בו ליצנות אין דנין בגיהנם תחילה אלא הוא שנא׳ עושה בעברת זדון (שם) . ואין עברה אלא גיהנם שנאמר יום עברה היום ההוא (שם) . וכל עושי רשעה אלו רשעי ישראל שהם נדונים בגיהנם . וי״א קש אלו רשעי עובדי כוכבים שנמשלו כקש שנאמר תשלח חרונך יאכלמו כקש (פ׳ בשלח) . וליהט אותם זה לשון האש של גיהנם שהיא מלהטת הרשעים היום הבא שאותו היום שבא ארוך ארבעים יום שבארבעים יום נוצר הולד ובארבעים יום נתנה התורה לכך נידונין באותו היום שהוא ארבעים יום כיומו של אדם ולא כיומו של הקב״ה שיומו של הקב״ה אלף שנים שנ׳ כי אלף שנים בעיניך וגו׳ (תהלים צ׳) . שהכל ברשותו של הקב״ה והכל בדברו אשר לא יעזוב להן שורש וענף שלא יטעמו טעם גיהנם שורש זו נשמה שדומה לנטיעה בגופו של אדם וענף זה הגוף שנכלל בעפר כענף ואם כן למה נאמר נר אלהים נשמת אדם (משלי כ״ז) ולא נשמת

בהמה אלא מפני שאדם נברא בדמותו של הקב"ה
נאמר בו נר אלהים נשמת אדם אבל בהמה הואיל
ולא נבראת בדמותו של הקב"ה לא נאמר בו כיוצא
בדבר נאמר מי יודע רוח בני אדם וגו' (קהלת ג') . רוח
בני אדם אלו הצדיקים שדומין לאברהם בצדקתו
שנקרא אדם שנ' האדם הגדול בענקים הוא (יהושע י"ד)
ומנין שאין גדול אלא אברהם שנאמר נשיא אלהים
אתה בתוכנו (חיי שרה) . ורוח הבהמה אלו הרשעים
שנמשלו כבהמה שנ' נמשל כבהמות נדמו (תהלים מ"ט) :

ס סמ"ך אל תקרי סמך אלא סומך מך זה הקב"ה
שהוא סומך מכים נופלים שנאמר סומך ה' לכל
הנופלים (תהלים קמ"ה) . סומך עליונים וסומך תחתונים
סומך העולם הזה וסומך העולם הבא ומנין שסומך
עליונים שנאמר אני ידי נטו שמים (ישעיה מ"ה) . אל
תקרי נטו שמים אלא נסמכתי שמים סומך התחתונים
מנין שנאמר סומך ה' לכל הנופלים (תהלים קמה) . ואין
נופלים אלא תחתונים שמשפילין עצמן מפני קומתן
שנמוך . סומך העולם הזה מנין שנאמר והושע לו
זרועו וצדקתו היא סמכתהו (ישעיה ס"ג) . ד"א סמך אלו
ישראל שסומכין תמיד להן זכות אבותיהם אברהם
יצחק ויעקב ויוסף משה ואהרן ודוד ושלמה זכותן
של אברהם ויצחק במזרח סביב להם שנאמר מי
העיר ממזרח צדק (ישעיה מ') . זכותן של יעקב ויוסף
במערב שנאמר ודמות פניהם פני אדם (יחזקאל א') .
זה דמות יעקב שחקוקה על כסא הכבוד . דמות שור

זה דמות יוסף שנאמר בכור שורו הדר לו (פ' נרכה) . ומפני מה ניתנה בכורה ליוסף שנאמר ובני ראובן בכור ישראל וגו' (ד"ה ה) . ולא להתייחס לבכורה נקרא הוא בכור. זכותם של משה ואהרן בדרום שהתורה והמצוה כהונה ולויה לא נתנה אלא בדרום שנאמר אלוה מתימן יבא (פ' נרכה) , זכותן של דוד ושלמה בצפון לפי שכל נבואתן שנתנבאו על ישראל לא נתנבאו אלא על מתן שכרן של צדיקים שבגן עדן שהוא נתון בצפון הגן עדן ומנין שהגן עדן בצפון שנאמר ממתים ידך ה' ממתים מחלד וגו' (תהלים י"ז) . דוד נתנבא ואמר כשראה טובה של גן עדן מה רב טובך אשר צפנת ליריאיך (תהלים ל"א) . שלמה נתנבא ואמר יצפון לישרים תושיה (משלי כ') . ישרים אלו צדיקים שמקבלים פני שכינה בכל יום ישבו ישרים את פניך הקב"ה נקרא ישר וצדיקים נקראו ישרים הקב"ה מנין שנאמר טוב וישר ה' (תהלים כ"ה) צדיקים מנין שנאמר אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה (שם קי"ט) . הקב"ה נקרא טוב שנאמר טוב ה' לכל (שם קמ"ה) . וצדיקים נקראו טוב שנאמר אמרו צדיק כי טוב . כי פרי מעלליהם יאכלו (ישעיה מ') . שכר מעשיהם לעולם הבא . פרי מעלליהם יאכלו בעולם הזה. ד"א סמך זו ירושלים שהרי סמוך לה סביב הרים ומוקפים לה גבעות . הרים כנגד אבות . וגבעות כנגד אמהות שנאמר ירושלם הרים סביב לה וגו' (תהלים קכ"ה) . ד"א

סמך זה משכן שעשה משה וישראל במדבר שהיו
סמוכים לו ד׳ מחנות שבטי ישראל שנא׳ דגל מחנה
ראובן תימנה דגל מחנה דן צפונה דגל מחנה יהודה
מזרחה דגל מחנה אפרים ימה (פ׳ במדבר ובהעלותך) . ד״א
סמך זה בית המקדש ששכינה בתוכה וסמוך לו
סביב מלך וכהן גדול כהנים לוים וישראלים כנגד ד׳
רוחותיו במדבר שהיו סמוכין לו ארבעה מחנות שבטי
ישראל שנא׳ דגל מחנה ראובן תימנה דגל מחנה דן
צפונה דגל מחנה אפרים וגו׳ . ד״א סמך זו התורה
שסביב סמוך לה נביאים וכתובים משנה מדרש
הלכות ואגדות ושמועות ותוספות שנ׳ באר חפרוה
שרים כרוה נדיבי עם (פרשת חקת) . אין באר אלא
תורה שנמשל׳ לבאר שנאמר באר מים חיים ואין מים
אלא תורה שנאמר הוי כל צמא לכו למים (ישעיה נ״ה) .
ולמה נמשלו דברי תורה למים לומר לך מה מים
מניחים מקום גבוה והולכין למקום נמוך אף דברי
תורה אין מתקיימים אלא במי שהוא נמוך ומשפיל
עצמו . חפרוה שרים אין שרים אלא משה ושבעים
זקנים שהיו דורשין את התורה בשבעים לשונות
ומוציאין כל אחד ואחד טעמי החכמה מן התורה .
כרוה נדיבי העם אלו סופרים כגון דוד ושלמה דניאל
ומרדכי ועזרא הסופר במחוקק שהכל אומרים הלכה
למשה מסיני שנקרא מחוקק שנאמר כי שם חלקת
מחוקק (חוקת) . ולמה נקרא שמו מחוקק שחקק כל
אות ואות שבתורה באצבעות ידיו . במשענותם אלו

נביאים שהיו מחיים את המתים כגון אליהו ואלישע שהחיו מתים שנאמר ושמת משענתי על פני הנער וממדבר מתנה זה מדבר סיני שנתנה להם לוחות במתנה מסיני שנא׳ ויתנם ה׳ אלי (פ׳ עקב) . ואומר זכרו תורת משה עבדי (סוף מלאכי) . תורת משה אלו תורה נביאים וכתובים על כל ישראל אלו המצות חקים אלו המדרשות והמשפטים אלו שמועות והגדות שנא׳ מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל (תהלים קמ״ז) :

ע עי״ן לא נא׳ אלא עין של תורה שהיא עין לכל עין היא אור לכל אור והיא חכמה לכל חכמה והיא בינה לכל נבונים והיא מדע לכל יודעי בינה והיא חיים למחזיקים בה . מנין שהיא עין לכל עין שנא׳ מצות ה׳ ברה מאירת עינים (תהלים י״ט) . ומנין שהיא אורה לכל אור שנא׳ כי נר מצוה ותורה אור (משלי ו׳) . ומנין שהיא חכמה לכל חכמה שנאמר אני חכמה שכנתי ערמה (שם ח׳) . ואין חכמה אלא תורה שנא׳ ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם (פרשת ואתחנן) . ומנין שהיא בינה לכל נבונים שנאמר ונביא לבב חכמה (תהלים נ׳) . ואין חכמה אלא תורה שנ׳ קנה חכמה קנה בינה ובכל קנינך קנה בינה (משלי ד׳) . ואומר לי עצה ותושיה אני בינה לי גבורה (שם ח׳) . ומנין שהיא מדע לכל יודעים שנא׳ ודעת מזימות אמצא . (שם) . ומנין שהיא חיים למחזיקים בה שנ׳ עץ חיים היא למחזיקים בה (משלי ג׳) . ומנין שהיא אהבה

לכל אוהבי דבריה שנא׳ הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה (שיר ב׳) . ואומר אני אוהבי אוהב ומשחרי ימצאוני (משלי ח׳) . והיא לראש כל החכמים לחן שנ׳ כי לוית חן הם לראשך וגו׳ (שם א׳) . והיא כבוד ויקר לחכמים ולסופרים שנאמר סלסליה ותרוממך תכבדך כי תחבקנה (שם ד׳) . והוא נותנת שלש מתנות בשני ידיה שנא׳ אורך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד (שם ג׳) . ובה מתברכים דברי תורה על ישראל שנ׳ כי שרים ישורו וגו׳ (שם) . ובה עתידין מתי ארץ ושוכני עפר לחיות שנא׳ תורת ה׳ תמימה משיבת נפש (תהלים י״ט) . ובה כל היום משתוקקי׳ סופרי ישראל שנ׳ לולי תורתיך שעשועי וגו׳ (שם קיט) . ובה משמחין כל לב וכליות שנא׳ פקודי ה׳ ישרים משמחי לב (שם י״ט) . ובה משחקין לפני הקב״ה בכל עת שנא׳ משחקת לפניו בכל ע (משלי ט׳) . ובה עושין שמחה לישראל שנא׳ בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך (שם ג׳) . ובה מצילין את ישראל מדינה של גיהנם שנ׳ כי תלך במו אש לא תכוה (ישעיה מ״ג) . תבא תורה שהיא אש שנאמר הלא כה דברי כאש (ירמיה כ״ג) ותציל ישראל מדינה של גיהנם שהיא מלאה אש שנא׳ מדורת אש ועצים (ישעיה ל׳) . ובה קיימים עליונים ותחתונים שנא׳ אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי (ירמיה ל״ג) . ובה מתחדשים שמים וארץ לעוה״ב . שנ׳ כי הנני בורא שמים חדשים וגו׳ (ישעיה ס״ה) . ונאמר כי כאשר השמים החדשים

והארץ החדשה (שם) . בזכות מי בזכות ישראל שמקיימים את התורה שנא׳ ראשית חכמה יראת ה׳ תהלתו עומדת לעד (תהלים קי״א) . ומהו תהלתו עומדת לעד זו כתן שכרן של צדיקים שהוא עומד עד לעתיד לבא :

פ אל תקרי פי אלא פה ואין פה אלא משה שנא׳ כי כבד פה וכבד לשון אנכי (פ׳ שמות) . מלמד שבאותה שעה אמר משה לפני הקב״ה רבש״ע יודע אני בעצמי שאתה אלוה לכל באי עולם לא בראת את העולם אלא לכבודך . ולא עשית בריה אלא ליקרך ולא בראת אדם אלא כדי לחלוק לך כבוד שנ׳ כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו וכל אבר ואבר שבראת באדם לא בראת אותו לבטלה לא בראת ראש אלא לכבוד שמך לתפילין וליקוד לך ולהשתחות לך . לא בראת עינים אלא לראות כבודך . לא בראת אזנים אלא לשמוע כבודך . וחוטם להריח . לחיים להטעים טעמי מאכל. שנים לשוחקות . ושט להבליע. קנה למשוך ולהוציא . לב להבין בינה . הכליות ליעץ עצה . ריאה לשאוב . כבד לכעום . מרה לזרוק . טחול לשחוק . כרם לריעה . קורקבן לטחינה . קיבה לשינה ניקבה לצואה . אבר קטן להשתין ולהוציא זרע . גידין לדמים . עור לתואר . ידים למלאכה ולמלחמה . רגלים להלוך . ולשון לשיחה ולדבור . עכשיו תן לי שיחה תן לי דבור להשתמש בהן בפה ובלשון משיב הקב״ה ואמר לו משה משה מי שם

פה לאדה"ר שנ' ויאמ' ה' אליו מי שם פה לאדם(פ' שמות). אני הוא ששמתי פה ולשון לאדה"ר שהפקדתיו על כל באי עולם כפקיד להפקיד כל בריות שבעולם ולקרוא כל אחד וא' בשמו ולשום שמות לכל בריה ובריה שנ' וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו (בראשית):

צ' צד"י אל תקרי צדי אלא צדיק זה צדיקו של עולם הקב"ה שהוא עושה צדקות עם בשר ודם זו דעת וחכמה ובינה ופתיחת פה ומענה לשון שהוא נותן לבני אדם שכל העולם כולו מתקיים בהם שאלמלא מענה לשון ופתחון פה אין העולם יכול להתקיים אפילו שעה אחת לפי שבשעה שאמר משה לפני הקב"ה הן אני ערל שפתים (פרשת וארא) נזדעזעו כל בריות שבעולם ואמרו ומה משה שהוא עתיד לדבר עמו שכינה במאה ושבעים וחמש מקומות והוא מבאר כל אות ואות וכל דבר ודבר וכל פסוק ופסוק שבתורה בשבעים לשון הוא אומר לפני הקב"ה הן אני ערל שפתים אנו על אחת כמה וכמה. ועל שאמר משה אני ערל זכה להיות שליח בין גבורה לישראל שנ' אני עומד בין ה' וביניכם (פרשת ואתחנן). שאפילו מטטרון אינו יכול לעמוד בין הגבורה לבשר ודם · ובשביל שאמר משה כי כבד פה ולא איש דברים אנכי זכה שאמר לו הקב"ה לא כן עבדי משה פה אל פה אדבר בו (פ' בהעלותך) וזכה שאמר אלה הדברים ובשביל שאמר משה ואנחנו מה זכה שאמ' לו הקב"ה אתה אומר כי כבד פה וכבד לשון אנכי חייך אני נותן לך פתחון פה ומענה לשון יותר מכל באי עולם שכל חדרי תורה וכל גנזי חכמה שיש לי במרום לא יראו אלא על ידיך שנ' ואנכי אהיה עם פיך והוריתיך (פ' שמות). אם נא' אהיה עם פיך למה נא' והוריתיך ואם נאמר והוריתיך למה נאמר אהיה עם פיך אלא מלמד

שזה שאמר אהיה עם פיך זו פתיחת פה ומענה לשון וזה שאמר והוריתיך זה גנזי חכמה שגלה לו הקב"ה כדי שיהא רואה בחכמתו כ סדרי בראשית שנא' לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא בביתי לא נאמר אלא בכל ביתי מלמד שהפקידו הקב"ה למשה על כל ישראל ועל כל גנזי תורה ועל כל גנזי חכמה ועל כל גנזי תבונה ועל כל גנזי מזימה ועל כל גנזי מדע ועל כל גנזי גן עדן ועל כל גנזי חיים והראהו כל חמודות שבעה"ז וכל חמודות שבעולם הבא· וכיון שראה משה בפרגוד של כתות כתות של סופרים כתות של סנהדרין בלשכת הגזית שדורשין ספר תורה נביאים וכתובים במ"ט פנים שנאמר אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים (תהלים י"ב). ומהו מזוקק שבעתים אלו מ"ט פנים משונות בתורת משה ואם תמה אתה על הדבר צא מנה שבע פעמים של שבע שבע הרי ארבעים ותשע באותה שעה ראה משה מזלו של ר' עקיבא בפרגוד של מקום שהיה יושב ודורש אותיות של תורה על כל תגי כל אות ואות אומר עליו ג' מאות וששים וה' טעמי תורה מיד היה מפחד ומזדעזע ואומר אין לי עסק בשליחותו של מקום ואין לי עסק בדברי תורה שנ' ויאמר בי אדני שלח נא ביד תשלח גלוי היה לפני הקב"ה מה בלבו של משה מה עשה הקב"ה שיגרו לסנגזאל שר של כל החכמה והתבונה מה עשה תפשו למשה והוליכו למקום אחר והראהו בפרגוד של רבי רבבות של מזלות של חכמים ושל נבונים ושל סנהדרין ושל סופרים שיושבין ודורשין טעמי תורה ומקרא משנה ומדרש הלכות ואגדות ושמועות ותוספות ואומרים הלכה למשה מסיני מיד נתקררה דעתו וכיון שראה הקב"ה איך נתקררה דעתו אמר הרי אהרן אחיך יהיה נביאך יהא תורגמן שלך לפני פרעה ומפני מה אתה מתירא

אתה דבר לו בשמי בפני פרעה הרשע והוא יעמוד לפניך וידבר אליו שנא' ואהרן ידבר אל פרעה באותה שעה נפתחו לו למשה דלתי דבור ופתחי שיחה והיה משה מוצא פתחון פה ומענה לשון יותר מכל באי עולם שנא'

שפתים ישק משיב דברים נכוחים (משלי כ"ד):

ק קו"ף זה משה אבי החכמים אבי כל הנביאים אבי כל החכמים שהקיף לפני פרעה כל דברי חכמה וכל דברי בינה וכל דברי ערמה וכל דברי דעה וכל דברי השכל בשבעים לשון והיו שבעים סופרים כותבים שבעים לשון וכל כתב וכתב עומדים לפני פרעה הרשע כיון שראו את משה ואת אהר שהן דומין למלאכי השרת ורום קומתן כארזי לבנו וגלגלי עיניהם דומין לגלגלי כוכב הנוגה וזקנות שלה כאשכלות תמרה וזיו פניהם כזיו החמה ומטה האלהים בידם שחקוק עליו שם המפורש ומדבור פיהם יוצאים שלהבת מיד נפלה עליהם פחד ורעדה אימה וזיעה ורתת והשליכו קולמסים מידם ואגרותם מעל שכמם ונפלו על פניהם לפני משה ואהרן והיו משתחוים להם שנאמר שמח מצרים בצאתם כי נפל פחדם עליהם (תהלים ק"ה). הקיש ביאתם ליציאתם מה בצאתם נפל פחדם עליהם אף בביאתם נפל פחדם עליהם אח"כ אמר להם פרעה מי שלחכם אצלי אמרו לו אלהי העבריים וגו'. משיב פרעה ואמר מה שמו של אלהיכם מה כחו וגבורתו. בכמה מדינות. בכמה ארצות. בכמה עיירות הוא מולך כמה מלחמות עשה ונצח כמה

מדינות כבש כמה עיירות לכד כמה חיילות ופרשים ורכב ושלישים יש עמו בצאתו למלחמה אמרו לו כחו וגבורתו מלא עולם. קולו חוצב להבות אש דבורו מפרק הרים. כסאו שמים וארץ הדום רגליו קשתו אש חציו שלהבת רומחו לפיד מגינו עננים חרבו ברק ולא ברזל יוצר הרים וגבעות בורא רוחות ונשמות עושה שלום בין אש למים בורא שמים בלא כלום בדבורו רוקע הארץ בשיחתו יוצר הרים בחכמתו צר את העובר במעי אמו מכסה שמים בעבים ומוריד טל ומטר במאמרו ומצמיח אדמה זן ומפרנס כל העולם מקרני ראמים עד ביצי כנים ממית ומחיה בכל יום משיב פרעה ואומר לו איני צריך לו כלום שאני בראתי עצמי שנא׳ לי יאורי ואני עשיתיני (יחזקאל כ״ח). עשיתי לא נאמר אלא עשיתיני מהו שאמר לי יאורי מלמד שכך אמר להם אתם אומרים כי הוא מוריד טל ומטר הא כבר יש לי נילוס נהר שיוצא מהחת עץ חיים ומימיו מתברכות ועל ראשי מימיו משוכות וויצאותיו מפרי גן עדן שכל פרי ופרי משאו ב׳ בני אתונות וכל האוכל ממנו טועם בכל אחד ואחד ג׳ מאות טעמים. שוב אמר להם פרעה למשה ואהרן תמתינו לי עד שאביא דלוסקמא של כתבים של אגרת מלכי בראשית ורוזני תבל שמעולם כתובות ואתן אותם לסופרים לקרא את כולן בשבעים לשון שמא אמצא בה אגרת אחת בשם אלהיכם שמעולם לא שלח לי אגרת שלום ולא ספר ברכה מה עשה שיגר

ופתח כל דלתי גנזי ספרים שבימי בראשית והביאם
לפני משה ואהרן וקרא לשבעים סופרים יודעים ע׳
לשון כל אחד ואחד לקרות לפניהם בשער אחת וכיון
שראה שלא נכתב בהם שמו של הקב״ה אמר לא
ידעתי את אלהיכם לא הוא לא שמו לא כחו ולא
גבורתו שנא׳ לא ידעתי את ה׳ וגומר באותה שעה
אמר לו הקב״ה רשע אתה אומר לשלוחי איני יודע
כח וגבורה של אלהיכם הריני מעמידך בשביל דבר
זה שאמרת ואודיעך כחי וגבורתי למען תספר כבודי
בכל העולם שנא׳ ואולם בעבור זאת העמדתיך וגו׳
(שם) . מה עשה פרעה הרשע באותה שעה שיגר וקרא
את כל חכמי ארץ מצרים ונבוני תבל ואמר להם
כלום שמעתם שם אלהיהם של הללו אמרו כך שמענו
מעולם שבן חכמים הוא בן מלכי קדם באותה שעה
אמר להם הקב״ה משמי מרום שוטים שבעולם אתם
קראתם עצמיכם חכמים ולי בן חכמים הרי אני מאבד
את חכמתכם ואת בינתכם שנ׳ ואבדה חכמת חכמיו
ובינת נבוניו תסתתר (ישעיה כ״ט) . ומניין שאמר להם
הקב״ה אתם קראתם עצמכם חכמים ולי בן חכמים
שנאמר אך אווילים שרי צוען חכמי יועצי פרעה עצה
נבערה איך תאמרו אל פרעה בן חכמים אני בן מלכי
קדם (ישעיה י״ט) :

ך ר״ש ראש זה הקב״ה שהוא ראש לכל העולם
וסופו והוא קורא דורות ראשונים ודורות אחרונים
שנאמר מי פעל ועשה קורא הדורות מראש וגו׳

(ישעיה מ״ח). ד״א רי״ש זה ראשו של הקב״ה שדומה לכתם פז שנא׳ ראשו כתם פז וגומר (ש״ה ה׳): ראשו כתם פז זה ראש המדרש שכל טעם וטעם שקול ככתם פז קווצותיו תלתלים על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות שחורות כעורב שכל הלכה והלכה טוענת חן בפני עצמה. ד״א רי״ש אין ריש אלא דבורו של הקב״ה שנקרא ראש שבו ברא הקב״ה שבעה רקיעים וכל פמליא שלו ומניין שדבורו נקרא ראש שנא׳ ראש דברך אמת (תהלים קי״ט). ומניין שבו ברא הקב״ה שבעה רקיעים שנא׳ בדבר ה׳ שמים נעשו (שם ל״ג). נעשה לא נאמר אלא נעשו אלו שבעה רקיעים שברא הקב״ה בדבור אחד בדבריו לא נאמר אלא בדבר ה׳ ומניין שכל פמליא ופמליא שבכל רקיע ורקיע נבראו ברוח שנא׳ וברוח פיו כל צבאם (שם). ד״א רי״ש אין ריש אלא מגדל שבנו בני דור הפלגה שראשו מגיע לשמים שנא׳ הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים (פ׳ נח). באותה שעה אמרו בני דור הפלגה לא שוטים היו בני המבול שאמרו לבוראם סור ממנו עד שהמטיר עליהם מי המבול ארבעים יום וארבעים לילה ואיבדן מן העולם שנא׳ קל הוא על פני המים (איוב כ״ד). אבל אנו נבנה מגדל מהארץ עד לרקיע ונשב בתוכו כמלאכי השרת ונקח קרדומות בידינו ונבקיע הרקיע ויזובו המים העליונים למטה אצל המים התחתונים כדי שלא יעשה בנו כשם שעשה בבני דור המבול באותה שעה נתחלקו בני

דור הפלגה לג׳ כתות אחת אומרת נבנה מגדל מן הארץ עד לרקיע ונשב בתוכו כמלאכי השרת כדי שיהיו מושבנו בעליונים ובתחתונים. וכת שנייה אומר׳ נבנה מגדל מהארץ עד לרקיע ונעשה לנו שם ואין שם אלא ע״ז שנא׳ ושם אלהים אחרים לא תזכירו (פ׳ משפטים) . וכת ג׳ אומרת נבנה מגדל מהארץ לרקיע ונחתוך השמים ושמי השמים חתיכות חתיכות ונעשה מלחמה עם הקב״ה ולא נניחנו במקומו . כת האומרת נעלה לרקיע ונשב שם כמלאכי השרת עליהם הכתוב אומר וירד ה׳ לראות את העיר ואת המגדל (פ׳ נח). וכת האומרת נעלה ונעבוד שם ע״ז עליהם הכתוב אומר הבה נרדה ונבלה שם שפתם . וכת האומרת נעשה מלחמה עליהם הכתוב אומר ויפץ ה׳ אותם משם (שם) . ד״א רי״ש אין רי״ש אלא נבוכדנאצר שנ׳ אנת הוא רישיה דדהבא (דניאל ב׳) . ד״א רי״ש אין ריש אלא מלכות בבל שנא׳ ותהי ראשית ממלכתו בבל (פ׳ נח) . ד״א רי״ש אין ריש אלא חולי ומכה שנא׳ כל ראש לחלי וגו׳ (ישעיה א׳) . ד״א רי״ש אין ריש אלא ישראל שנתן הקב״ה ראש לכל האומות שנאמר ונתנך ה׳ לראש ולא לזנב (פ׳ כי תבא) :

ש׳ שי״ן זה שיניהם של רשעים גמורים שעתיד הקב״ה לשוברן ג׳ פעמים אחת בעוה״ז ואחת לימות המשיח ואחת לעוה״ב. כשם ששי״ן זה יש לו ג׳ ענפים כך משבר הקב״ה שיניהם של רשעים ג׳ פעמים שנא׳ קומה ה׳ הושיעני אלהי כי הכית את כל אויבי לחי שני רשעים שברת (תהלים ג׳) ולא עוד אלא שעתידין שיניהם של

אוכליהם של ישראל לימות המשיח להיות יוצאין מפיהם עשרים ושתים אמות וכל באי עולם רואים ואומרים מה חטאו אלו שכך יוצאין שיניהם מפיהם משיבין ואומרים מפני מה שאוכלים ממון של ישראל שהם קדושים למקום כתרומה שכל האוכל מהם חייב כליה שנ' קדש ישראל לה' ראשית תבואתה כל אוכליו יאשמו רעה תבא עליהם וכיצד משבר הקב"ה שיניהם של רשעים גמורים שלש פעמים מלמד שיחלק (ס"א סיאמר) הקב"ה (עם) לשרים וגדודים בשמי מרום ואומר להם שרי גדודי הסתכלו ברשעים גמורים הללו שגזלו וחמסו את בני ואכלו את עמי משיבים שרים וגדודים אתה שליט בעילמך ועל כל מעשה ידיך שבראת בעולם מי יאמר לך מה תעשה שנ' כאשר דבר מלך שלטון ומי יאמר לו מה תעשה (קהלת ח') משיב הקב"ה ואומר להם א"כ אני ואתם נשבר שיניהם בתחלה ואח"כ נוטלם מן העולם גדודי אני הפקדתי אתכם בעוה"ז שתזקקו אצלם ותשברו שיניהם ותיטלום מן העולם שנ' ושבר פושעים וחטאים יחדיו וגו' (ישעי' א') לשרים אומר להם אני הפקדתי אתכם עליהם לימות המשיח שתזקקו אצלם ותשברו שיניהם ותטלום מן העולם שנ' יבושו רודפי ואל אבושה אני יחתו המה ואל אחתה אני הביא עליהם יום רעה ומשנה שברון שברם (ירמי' יז) אף אני עצמי אזקק להם ומשבר את שיניהם ואטרדם מן העולם שנא' שבר ה' מטה רשעים וגו' (ישעי' יד) וכיצד משברים את שיניהם בעוה"ז מלמד שיורדין גדודין מן השמים ונזקקין אחד אחד אצל כל רשע ורשע ומשברים שיניהם ויכלום מן העולם שנא' קול ה' שובר ארזים (תהלים כט) אלו רשעים שדומין לארזי הלבנון בעוה"ז מפני גאותן שנ' גם אני השמדתי את האמורי מפניהם אשר כגובה ארזים גבהו וגו'. (עמוס ב') פריו זה הגוף ושרשיו זה הנשמה. וכיון

שבא משיח לישראל יורדין עמו מיכאל וגבריאל שר
צבאות ושרי קדושים ואדירים ועושין מלחמה עם רשעים
משלש שעות עד תשע שעות והורגים תשע עשר אלפים
רבבות מרשעים (ס"א גמורים) שבעו"ג שנאמר יתמו
חטאים מן הארץ וגו' (תהלים קד) אימתי מרובה שבח
של הקב"ה בעולם בזמן שיכלו רשעים מן הארץ שנא
ובאבוד רשעים רנה (משלי יא) ואף לעוה"ב יורד הקב"ה
בעצמו מן השמים ועושה דין ברשעים ומשבר שיניהם
במטה של גחלים ומאבדן מן העולם שנא' מכה עמים
בעברה מכה בלתי סרה (ישעיה יד) ואין עברה אלא זו
דינה של גיהנם שנ' יום עברה היום ההוא (צפניה א').
ד"א שי"ן שלשה ענפיו כנגד שלשת עולמות שאדם דר
בהן עוה"ז וימות המשיח ועוה"ב. ד"א שי"ן כנגד ג'
קדושות שבעולם ואלו הן קדושות של הקב"ה קדושה
שבת וקדושת ישראל קדושת הקב"ה מניין שנא' ואתה
קדוש (תהלים כב) קדושת שבת מנין שנא' ושמרתם את
השבת כי קודש הוא (פ' כי תשא) קדושת ישראל מניין
שנא' קודש ישראל לה' ראשית תבואתה (ירמיה א')

ת תי"ו אל תקרי תי"ו אלא תאו זה תאותו של בשר ודם
שהוא מתאוה בעוה"ז בכל יום ויום בכל דבר ולא עוד
אלא שנפשו דאבה לתאבה ה' קימני כדבריך (ס"א עז
שמגלגן) שנא' גרסה נפשי לתאבה בכל עת (תהלים קיט)
וכיון שמצאן נפטר והולך מן העולם שנ' ישנתי אז ינוח לי
(איוב ג') שהוא ישן שנה מתוקה לעולם הבא ואין שובע
בעולם הזה אלא מעט לפי שעה כדי שיהיה כיצד ב"
יוצא ערום ממעי אמו בלא לבוש בלא כסות בלא מנעל

בלא סנדל בלא חגור בלא מעיל בלא דעת בלא בינה בלא עצה בלא מחשבה בלא פתחון פה בלא מענה לשון בלא דבור בלא מלול בלא תורה בלא חכמה בלא כח בלא גבורה בלא הליכת רגל בלא עשיית מעשה בלא מצוה בלא צדקה בלא גמילות חסדים בלא אשה בלא בנים בלא בית בלא בנין בלא שדות בלא כרמים בלא עבדים בלא שפחות בלא כסף בלא זהב בלא אבנים טובות בלא מרגליות בלא גדולה בלא גאוה בלא עושר בלא כבוד ובלא כל מה שברא הקב"ה וכיון שיצא ממעי אמו בכל יום מצפה ומתאוה למענה לשון וכיון שמצא מענה לשון מתאוה להליכת רגל וכיון שמצא הליכת רגל מתאוה לחכמה ולתורה וכן לאומנות וכן לכסף ולזהב וליקח אשה ומתאוה לבנים ולעושר ונכסים ולשדות וכרמים לעבדים ושפחות ויקר וכבוד ושלטנות וכל מה שברא הקב"ה בעולמו וכיון שמצא כלם נפטר מן העולם והולך כשהוא ריקן שנאמר אין אדם שליט ברוח לכלוא את הרוח ואין שלטון ביום המות (קהלת ח). וכתיב ויקרבו ימי דוד למות (מלכים ג'). ימי המלך לא נאמר אלא ימי דוד לפי שאין שררה ומלכות בשעת המיתה כמות מלך כמות עני ועל אותה שעה אמר איוב אדם לעמל יולד (איוב ה). איני יודע אם לעמל מלאכה יולד אם לעמל תורה יולד כשהוא אומר ואשים דברי בפיך (ישעיה נא) הוי אומר לעמל תורה יולד כדי שיזכה בה ויירש חיי עוה"ב שנא' כבוד חכמים ינחלו וגו' (משלי ג'). כבוד חכמים ינחלו זה כבוד של עוה"ב

וכסילים מרים קלון זה פורענותן של רשעים בגיהנם שנא' כל עמל אדם לפיהו וגם הנפש לא תמלא (קהלת ו'). כל עמל אדם לפיהו בעוה"ז וגם הנפש לא ימלא לעוה"ב זהו שאמר ר' יצחק מרגלא בפומיה דרבא למימר סוף אדם למות סוף בהמה לשחיטה הכל למיתה הן עומדין אשרי מי שעמלו בתורה ועשה נחת רוח ליוצרו וגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם עליו הכתוב אומר טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו:

תם ונשלם